

засновано 1875 НАУКОВЕ
ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКА

SHEVCHENKO
SCIENTIFIC
SOCIETY founded in 1875

БЮЛЕТЕНЬ 60

ч е р в е н ь - г р у д е н ь 2025

Зміст

НАРАТИВИ

Олесь Федорук. Війна і архіви Інституту літератури	4
Decolonizing Slavic Studies: A Conversation with <i>George Grabowicz</i>	6
NTSh-A Joins the Global Coalition of Ukrainian Studies	11
Shevchenko Workshop in Ukrainian Studies	12

ДІЯЛЬНІСТЬ

Нові видання членів НТШ-А	14
Нові видання, спонсоровані НТШ-А	16
Нові члени	18
Заходи, проведені в НТШ-А	19
Професійна діяльність членів НТШ-А	26
Наші втрати	28
<i>Vitaly Chernetsky. The Poetic Enigma of Yuriy Tarnawsky</i> (from the preface to <i>Extractions</i>)	29
<i>Василь Махно. Без Тарнавського</i>	31
З діяльності Осередків	34

ТЕКСТИ

<i>Ганна Осадко. "Пам'ять з усіх життів..."</i>	36
<i>Oksana Maksymchuk. "I remember..."</i>	42
<i>Артем Чапай. "Не народжені для війни"</i> (уривок)	44

БІБЛІОТЕКА

Shevchenko Scientific Society Library: 2025 Annual Report	48
Перша збірка Павла Тичини	49

АРХІВ

<i>Anastasiia Denysenko. Behind the scenes at the Shevchenko Scientific Society archives</i>	50
Вітаємо з нагородами	54

ВІЙНА І АРХІВИ ІНСТИТУТУ ЛІТЕРАТУРИ

ОЛЕСЬ ФЕДУРЮК

доктор філологічних наук, завідувач відділом рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ

Майже вся творча спадщина Шевченка-поета. Його автографи, зокрема, збірка “Три літа”, Мала і Більша книжки, щоденник, альбоми малюнків, листування. Увесь рукописний доробок Івана Франка і вся його славнозвісна бібліотека – понад шість тисяч томів, у яких переплетено тисячі книжок і брошур. Уся творча спадщина Лесі Українки і Василя Стуса. Величезна колекція рукописів Марка Вовчка, Григорія Квітки (Основ’яненка), Ольги Кобилянської, Михайла Коцюбинського, Пантелеймона Куліша, Панаса Мирного, Івана Нечуя-Левицького, Василя Стефаника, Юрія Яновського. Українських вчених і письменників діаспори – Івана Багряного, Василя Барки, Докії Гуменної, Ігоря Костецького, Григорія Костюка (його архів та особиста бібліотека), Юрія Лавріненка, Олександра Олеся, Михайла Ореста (Зерова), Уласа Самчука. І багатьох-багатьох інших постатей першорядних, для української культури знакових, а також і менш відомих. Вельми промовисто: перший твір модерної літератури – автограф “Енеїди” Івана Котляревського та колекція рукописів її предтечі – Григорія Сковороди. Усього майже 300 особових і тематичних фондів, що охоплюють майже 150 тисяч одиниць зберігання.

Усі ці скарби посідає Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, який 2026 року відзначатиме 100-літній ювілей. Від початку створення Інститут комплектує свою збірку рукописів, і нині вона є найбагатшою джерельною базою українського літературознавства та основою для видань класичної спадщини. Усі ці скарби, як і вся наша матеріальна і духовна культура нині під прицілом російського агресора. Його мета зрозуміла: знищити, знівелювати, стерти українську ідентичність. З цією реальністю живемо. Не останні чотири роки і не від 2014-го, коли росіяни загарбали Крим і частину Донбасу. Десятиліттями і століттями

триває наша війна – точиться запекла боротьба з мільйонами і мільйонами наших жертв. Назавжди втрачені, вщент знищені або пограбовані бібліотеки, архіви, музеї, пам’ятки історії та культури.

Кожний, хто нині усвідомлює небезпеку, яка нависла над нашою країною, – бо йдеться про засадничі речі: про існування держави, – несе і персональну відповідальність за майбутнє. Війна є викликом для усіх нас, і особливо тих, – якщо мовити про Інститут літератури, – хто дбає за збереження архівів. Не буду озвучувати проблеми, з якими ми стикаємося через гостре недофінансування, брак матеріальних засобів та недостатнє розуміння існуючих загроз окремими посадовцями. А головне – через неефективну діяльність усього державного механізму, який мав би подбати про створення спеціально облаштованих сховищ, захищених від ракетно-бомбових ударів, та перемістити до них на період військового стану культурні цінності національного значення.

За таких умов особливо гостро стоїть потреба тотального оцифрування рукописних фондів передусім задля виготовлення страхових копій. Це завдання для Інституту літератури, його відділу рукописів, нині є пріоритетним. Воно визначає і стратегію нашого поступу. У майбутньому – вірю, недалекому – цифрові копії будуть удоступнені для широкого загалу в мережі Інтернет. Наші архіви – національне надбання, і маємо зробити їх максимально відкритими для суспільства.

Оцифровуючи документи, спираємося не на державну підтримку, як це виглядає не дивно для інституції, що фінансується державою, а здебільшого на громадські структури, приватні спеціалізовані компанії та меценатів, яким тут висловлюємо велику і щиросердну вдячність. Маємо спільну мету і робимо спільну справу.

Для прикладу, велику допомогу нам надає команда професіоналів з Ukrainian Heritage Monitoring Lab (засновник Василь Рожко). Громадська організація, яка документує руйнування української спадщини в час війни та популяризує музейні збірки в Україні та світі шляхом їх диджиталізації. Завдяки їй ми виготовили 25 тисяч високоякісних цифрових копій (331 одиниця зберігання), зокрема відзняли колекцію картин Володимира Винниченка (81 експонат) та значну частину збірки рукописів XVII-XVIII століть.

Плідну співпрацю налагоджено з компанією “Українські інформаційні системи” (керівник Кирило Вислобоков). Протягом кількох місяців минулого року УІС нам відсканували на професійному сканері майже 2500 справ, а це понад 28 тисяч цифрових копій. З УІС ми пов’язуємо амбітні плани щодо розміщення нашого цифрового матеріалу в мережі Інтернет, що, звісно, потребуватиме значного фінансування, а отже, і допомоги спонсорів.

Міжінституційна угода з Музеєм видатних діячів української культури (директорка Ольга Гураль) дала змогу тотально оцифрувати фонд Михайла Старицького – 506 справ, здебільшого власноручних рукописів письменника. Формалізовано співпрацю з Львівським національним літературно-меморіальним музеєм Івана Франка – Дім Франка (директор Богдан Тихолоз). Завдячуючи йому щойно з’явився третій том унікального видання “Бібліотека Івана Франка: Науковий опис”, який підготувала творча група відділу рукописів на чолі з Галиною Бурлакою та Ларисою Чернишенко.

Щоб хоч якось застрахувати наші скарби від небезпеки непоправних втрат, які неодмінно несе із собою війна, ми націлилися на придбання вогнестійких шаф-сейфів. Велику підтримку в цьому нам надав Коледж Нової Європи (Бухарест, Румунія; ректорка, професорка Валентина Санду-Дедю), який подарував Інституту сім таких дуже містких і надійних шаф.

Щедрим благодійником для відділу рукописів Інституту літератури виступило Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці. Два транші гранту від НТШ-А (минулорічний

і цьогорічний) спрямовано на придбання необхідної для оцифрування апаратури, передусім потужного планетарного сканеру з високою оптичною роздільною здатністю. У липні цього року сканер до нас уже надійшов, і тепер щодня наші працівники системно оцифровують на ньому документи. Так створюємо електронну базу даних національної культурної спадщини.

Грант від НТШ-А дав також змогу купити ще дві вогнетривкі шафи-сейфи, і ще дві на черзі.

Ділові і творчі стосунки Інституту літератури з Науковим Товариством ім. Шевченка в Америці мають тривалу традицію і увінчалися достойними проектами. Тут доречно згадати деякі з них. З ініціативи професора Григорія Грабовича у видавництві Критика було розпочато масштабне видання “Повного зібрання творів” Пантелеймона Куліша (вийшло п’ять томів, шість книг, а наступного року з’явиться ще один). Оpubліковано низку ґрунтовних досліджень у рамках шевченківської програми НТШ-А на відзначення 200-ліття від дня народження поета, яка продовжує діяти донині. Її натхненником є професор Грабович. Це, зокрема, книжки Віктора Дудка “Тараса Шевченко: Джерелознавчі студії” (2014), “«Основа» та її епоха” (2024), декілька монографій Олександра Бороня, збірник документів “Тарас Шевченко і царська цензура” (2014). Плоди нашої співпраці, що залишила глибокий слід у науці, – фундаментальний двотомник “Тарас Шевченко в критиці” (2013, 2016) і перший том у двох книгах тритомного критичного видання “Тарас Шевченко у спогадах” (2023; упорядники обох видань – Олександр Боронь і Михайло Назаренко).

Виклики, які стоять перед Інститутом літератури через війну, – ті самі, що й перед усім українським суспільством. Військовий стан потребує мобілізації всіх наявних ресурсів і адекватного їх використання, а від кожного з нас – рішучих дій, здатності швидко реагувати на нові реалії, які повсякчас змінюються, приймати відповідні рішення, брати на себе відповідальність. Не тільки мислити, не тільки писати, не тільки балакати, а й діяти в національних інтересах задля майбутнього, задля перемоги. І донатити.

DECOLONIZING SLAVIC STUDIES: UKRAINIAN STUDIES AND THE DISRUPTION OF RUSSIAN EPISTEMIC AUTHORITY

George Grabowicz:
“The imbalance continues to be reinforced by departmental policies that require students to major in Russian, effectively turning Slavic departments into Russian departments in everything but name. This tendency still persists.”

With our new rubric, “Decolonizing Slavic Studies: Ukrainian Studies and the Disruption of Russian Epistemic Authority,” we aim to discuss the institutional and scholarly challenges that Ukrainian Studies have faced for decades—challenges sharpened by Russia’s initial invasion of Ukraine in 2014 and its full-scale war in 2022. Our first conversation is with Professor George Grabowicz, whose scholarship powerfully attests to his unwavering commitment to the development of Ukrainian Studies over the decades.

What was the path that brought you to Ukrainian Studies? What were Ukrainian studies like during your student years and in your early teaching and research?

George Grabowicz: My academic career was influenced by my upbringing and the opportunities I had at Harvard in the 1960s and 1970s as I was doing graduate work here. Although I studied in the Department of Comparative Literature rather than the Slavic Department, the three literatures that I focused on were English, Polish and Russian, and I quickly became involved in Ukrainian scholarship. When I began graduate work at Harvard, there were no formal courses in Ukrainian literature, but Omeljan Pritsak, who had just joined the faculty, started to mobilize resources to establish a Ukrainian Studies program. My first Ukrainian course with him was a reading course in nineteenth-century Ukrainian bibliography, which left a lasting impression on me.

Even later, when I was in Harvard’s Society of Fellows, Pritsak encouraged me to study Ukrainian poetry. In many ways, I was already being drawn into Ukrainian literary studies, even though my formal training was broader.

The institutional context also shaped my path. Omeljan Pritsak was a Turkologist, but he was promoting the study of Ukraine. At that time, Orest Subtelny and, a little later, Lubomyr Hajda were also completing their PhDs. It was a Ukrainian cohort at Harvard Omeljan Pritsak’s efforts to mobilize support for three Ukrainian Studies Chairs—History, Philology, and Literature—were rooted in his larger vision. He was, in the fullest sense, a visionary. He understood the need to establish Ukrainian Studies on firm academic foundations and create structures that would endure and attract future generations of scholars.

For me personally, he became an intellectual father. He very much shaped my academic career. What drove him was the belief that Ukrainian culture and literature deserved a respected place within the global academic discourse.

The establishment of the Chair in Ukrainian Literature at Harvard opened further opportunities for studying and teaching Ukrainian topics. What began for me as a matter of academic programs, requirements and opportunities soon became an intellectual commitment, reinforced by my own developing research interests. My dissertation, *The Myth of the Ukraine in Russian and Polish Romantic Literature*, reflected, to some extent, the shaping of Ukrainian Studies at an institutional level in the U.S. I never published the dissertation in full (just two or three chapters in Poland and Ukraine)—a decision I now very much regret. Also, well before formal courses in Ukrainian were being given here I was teaching a course on Ukrainian poetry of the 1920s and 1930s that was officially given by Pritsak but which I actually taught. This was in the early 1970s; I continued with it into later years; the initial enrollment was substantial—something like 20 people (some of them fellow graduate students from the Slavic Department). My background in English literature and my studies in Poland also prepared me for this work. During a Fulbright year (1965-66) at Jagiellonian University in Kraków—the city of my birth—I experienced firsthand a scholarly culture that valued both historical inquiry and close reading. That training shaped my critical habits, particularly my conviction that Ukrainian Studies required rigorous textual analysis, a method too often neglected in Ukraine during the Soviet years in particular. (For the Soviets, as you can imagine, the text was basically superfluous—at best secondary to the ideology they wanted to draw from it, or impose on it.) Over time, I came to see my role as bringing together the broad, comparative perspectives of Western scholarship with the detailed engagement with texts that Ukrainian literature needed. In this way, my path to Ukrainian studies was not simply opportunistic (although I did act on opportunities) but was grounded in what I saw as intellectual necessity.

How was Ukrainian literary scholarship developing in the U.S. and in Ukraine before 1991? What were the challenges in researching Ukraine? We hear all the time that somehow the world discovered Ukraine in 1991, which is unfortunate.

George Grabowicz: In hindsight, I understand why I became so anti-Soviet: Soviet scholarship was, quite simply, fraudulent. Everything the Soviets touched was compromised, and Ukrainian literary history was no exception. The multi-volume history of Ukrainian literature published during 1967-1971 is a telling example. Two volumes cover the entire tradition from its beginnings through the nineteenth century, yet three or four volumes are devoted to the Soviet period alone. The goal was never to document or analyze literature, but to inflate the Soviet era.

What must be said clearly, however, is that the Soviet intellectual system did not end in 1991. In Ukrainian scholarship, the Soviet period, in my opinion, lasted until 2014—and in certain respects and areas (precisely in academic institutions) it continues to this day. Independence brought no profound reform. Institutions, habits of thought, and interpretive frameworks remained, in their essence, Soviet. For too long, Ukrainian Studies in Ukraine reproduced the same ideological structures under which they had been formed. This fact needs to be stated openly, and it must be confronted directly. Organizations like NTSh-A, which combine a Ukrainian focus with an American academic context, are uniquely positioned to take up this challenge.

To be sure, individual Soviet scholars did produce valuable work. A few were patriots, others simply gifted researchers. But structurally, the Soviet system was hostile to scholarship. Its purpose was to build an ideological matrix, not to pursue truth. Literature was pressed into the service of propaganda, and whole areas of inquiry were banned outright (genetics, sociology, various forms of linguistics. The historical context of Ukrainian Studies was broadly curtailed, in fact eviscerated—thus the connection between Byzantine Studies and Ukrainian Studies was simply terminated and one had to access the former only through Russian studies). Even in Shevchenko studies, where one might expect greater freedom, interpretation was subordinated to dogma. This is the legacy we must acknowledge: not just flawed scholarship, but a sustained attempt to replace intellectual inquiry with ideological fraud.

Regarding the second part of the question, after 1991, a number of books appeared in the West that framed Ukraine as an “unexpected nation.” Of

course, Andrew Wilson's *The Ukrainians: Unexpected Nation* is often cited in this regard. Wilson himself, of course, was generally sympathetic to Ukraine and its history. While such titles and descriptions in general gained attention, the idea is, in many ways, misleading. To call Ukraine "unexpected" suggests sudden emergence, when in fact the nation had long been present, waiting for political circumstances to allow its realization. That framing minimizes, even if not entirely erasing, historical continuity and cultural depth.

This sensitivity is particularly important because there has long been a scholarly current that approaches Ukrainian political history with a prosecutorial spirit. Such perspectives, often highly critical of Ukraine's interwar politics, the growth of nationalism and fascism, risk aligning—intentionally or not—with Russian narratives that seek to undermine Ukraine's legitimacy. The overlap between academic critique and contemporary political claims underscores the need for careful reflection: how scholarship both reflects and influences ongoing debates about national identity and sovereignty.

I believe it is misleading to speak of 1991 as the onset of independence. The political reality was one of compromise and continuity, in which Soviet structures survived under oligarchic control. In the West, unfortunately, Ukraine was perceived not as a sovereign entity but as a deal struck when the Soviet Union was disintegrating. This led to a distorted understanding of Ukraine as some sort of an "artificial" formation, lacking continuity, legitimacy, viability. (And, to be sure, it lacked many things, especially when compared to established Western democracies, with long traditions of the rule of law.)

The true independence struggle began not in 1991 but in 2014, with war forcing the question of sovereignty in a way that could no longer be deferred. To recognize this is not to deny Ukraine's resilience, but to insist on honesty about the conditions that shaped its post-Soviet history.

It is important to put on record what people were saying in Ukraine during the early years of independence. When I spent extended periods in Kyiv throughout the 1990s, I repeatedly heard the same refrain: *it was too easy*. From 1991 through the first decade, Ukrainians themselves often remarked that statehood had come without great sacrifice, without blood.

Now, tragically, Ukrainians defend their independence with their own blood. The war has forced the cost of sovereignty into full view. It is a brutal truth, but one that must be faced: the struggle for independence could not be completed without sacrifice. This is part of a larger historical picture, and it has to be understood if we are to make sense of Ukraine's trajectory from 1991 to the present.

When Russia launched its full-scale invasion of Ukraine in 2022, many thought, particularly in the Ukrainian Studies field, that some profound changes regarding the visibility of Ukrainian Studies and the overwhelming presence of Russian Studies would take place very quickly. As a matter of fact, that did not happen, partially because of all those reasons that you just enumerated in the case.

George Grabowicz: The challenges facing Ukrainian Studies are not only about Ukraine itself, but also about what Ukrainian scholarship abroad has — and has not — done for Ukrainians. By not pushing more forcefully for visibility, the field inadvertently sustained the perception of Ukraine as a weak or failed state (*nedoderzhava*), a perception long encouraged by Russian narratives. For Russia, especially under Putin, Ukraine could only appear as illegitimate, since according to the imperial teleology the only rightful state on the territory of the Russian Empire was, of course, Russia. (In the area of academic history this was also argued in Alexei Miller's study of the Russian reception of the Ukrainian national movement.) The glorification of the Russian Empire is fully embraced today in Russia. Putin has repeatedly referred to Nicholas I as a Tsar he personally admires, which says much about Russia's re-imperialization. This ideological stance has shaped not only politics, but also the way Ukrainian Studies has been marginalized within academic institutions—unfortunately also in the West.

The problem has been situational and generational. Slavic departments across the United States and Europe were dominated by Russianists. So, if a Department has ten or eleven senior faculty members, and nine of them specialize in Russian literature or culture, it does not take a mathematical genius to calculate where the emphasis lies. Within such structures, Ukrainian Studies appeared not only as exotic but as potentially subversive, tolerated at best as appendages to Russian studies. More often, other Slavic traditions, such as the Belarusian, but also the Slovak and in some instances

also Polish or Czech Studies are simply ignored. This imbalance continues to be reinforced by departmental policies that require students to major in Russian, effectively turning Slavic departments into Russian departments in everything but name. This tendency still persists.

The future, then, requires institutional reform and rethinking priorities at the university level. Endowed chairs, for example, are often treated as flexible assets, reallocated according to perceived disciplinary “needs.” When I was the chair of the department, I attempted to initiate fundraising for a Chair in Czech Studies with the support of colleagues at Harvard (and at other universities). The university’s response was telling: “not at this time.” A Czech Studies program was considered a luxury, a frill, not a priority. As a result, Czech Studies survive here only because of individual faculty interests, without structural support. The Ukrainian Studies field ultimately faces the same danger. Unless institutions commit to recognizing these disciplines as integral rather than peripheral, they will continue to be treated as optional additions — vulnerable to erasure whenever priorities shift.

Going back to the lack of changes in Ukraine after 1991, you mentioned that some Soviet approaches lasted until 2014. Since those frameworks were shaped over seventy years of Soviet rule through ideology and fear, it was probably expected that much time would be needed to develop new approaches. Unfortunately, Russia took advantage of the slowness of that re-framing process, galvanized by its own embracing of the Soviet past, which Russian society readily agreed to. What are those opportunities for Ukraine at the moment to profoundly reframe those Soviet approaches?

George Grabowicz: It hasn’t happened yet, and it may still not happen, because the war has pushed that issue aside. In Ukraine itself, the question of treating Ukrainian Studies as a fundamental field worthy of state support is now overshadowed by the war effort. Yet as Ukrainian scholars abroad, including within NTSh-A, we have to work to change certain attitudes shaped by wartime conditions—especially the impulse toward relying on cancel culture. It is understandable why Ukrainians want to reject Russian culture, long used as a tool of domination and “Russia worship.” But to erase it would be a mistake, in my opinion—primarily because it would fly in the face of our own, *western* (!) traditions of academic openness and objectivity.

Every major Ukrainian writer in the nineteenth century (in Ukraine that was under Russia), even Taras Shevchenko, who is justifiably credited with essentially formulating modern Ukrainian identity (to be sure with others as well) wrote in Ukrainian and Russian. To pretend otherwise would distort the record and rebound to weaken the field. We must find a way to engage with the two cultures without erasing or diminishing either. That does not mean endorsing Russian cultural imperialism, but recognizing the reality of entanglement. Figures like Andrey Kurkov, who writes in Russian while identifying as Ukrainian, remind us that identity and language do not always align neatly. At the same time, we know, and should study and analyze this with special attention, that many writers now choose Ukrainian deliberately, and exclusively, reaffirming it as the language of cultural and national expression.

The problem also lies in perception outside Ukraine: within Ukraine, speaking Russian while identifying as Ukrainian was normal, but once abroad, speaking Russian marks you as Russian. How can this dilemma be addressed? Going back to Shevchenko, who also wrote in Russian, as you mentioned: he would also make some comments about the Russian language as it was an alien language to him when he was in Russia proper.

George Grabowicz: My understanding is that this requires far more subtlety and introspection than is often assumed. Shevchenko’s own case illustrates the difficulty: literature, culture, and national identity took shape under the aegis—at times even the sponsorship—of another tradition, the imperial one, and only later branched out to become self-sufficient, until finally it challenged the hegemonic tradition within Ukrainian space. Yet problems remain. One of them is the added obligation to bring depth, context, and excellence to Ukrainian Studies so that the work would not only stand on its own for purely objective and academic reasons, but also offers insights into what was imperial Russian culture and history. That, after all, is what good scholarship does—it must deal with the context as it is. And part of that context was that Russian culture then (and still today) was imperial and colonialist. But precisely these two factors are the least studied in the traditional depictions of Russian culture. Without this corrective focus scholarship turns into platitudes and self-congratulation (as was exemplified under the Soviets). The war, and the attention to Ukraine that it generates, does not only

bolster greater interest in Russian and Ukrainian Studies. It should also favor a rethinking of history in general. Many Russian scholars have never examined figures like Panteleimon Kulish, a Ukrainian historian and ethnographer who also studied Russian cultural life but from a different perspective—one rooted in Ukrainian experience and historical context, such as the period of *smuta* when Russia itself was weak and barely surviving. Yet such perspectives are often overlooked because “Russia worship” has often supplanted a more genuine and critical study of Russia. Things always change. A compelling example that was shared with me is of a Russian graduate student who chose to study Russian history outside of Russia precisely to understand and know it better. This speaks volumes: the study of Russia requires distance from Russia itself. And it suggests that one role of Ukrainian Studies is to provide this corrective, opening a broader and more honest view of Russia by restoring the voices and contexts it has long suppressed.

How would you describe the challenge of “decolonizing Russian Studies” in the U.S.? What needs rethinking or rereading?

George Grabowicz: This is not being addressed within Russian Studies. One example that troubles me—though I know the author and realize this was not his intent—is Alexander Etkind’s book on internal colonization (*Internal Colonization: Russia’s Imperial Experience*). The argument, as framed, seems to blur the issue: instead of confronting Russia’s genuine colonial expansion and domination, it shifts the focus by suggesting that Russia itself was somehow colonized from within. The effect is to relieve Russian Studies of the critical obligation to examine its colonial outreach and its imperial aggrandizement directly.

This is especially problematic given how frequently terms like “colonization,” “decolonization,” and “decolonizing” are now invoked in relation to Ukrainian Studies. If Russian Studies deflects its own colonial history by appealing to the notion of “internal colonization,” then the full weight of critique falls instead on the peripheries—Ukraine included—while the center escapes scrutiny.

Everything needs to be rethought. If, as the Putinist doctrine suggests, the goal of present-day Russia is the eradication of all things Ukrainian, then this becomes an existential issue for Ukrainian Studies—one that

demands a complete refocusing of our efforts; it also obliges us to be more open than ever to other fields or dimensions of Ukrainian culture, not only as in my case to the one I know best, that is the literary: just recently I had the opportunity to visit the Ukrainian Museum in New York and see an exhibit of the outstanding living Ukrainian photographer, Borys Mykhailov (Boris Mikhailov), now living in Germany. His photographic depictions of the end of Sovietism are profoundly deconstructive and postmodernist, both lyrical, metaphysical and satiric—and yet also essentially autobiographical, and personal. They show us that Ukrainian culture is still profoundly alive and has many lessons to teach us.

Which questions in Ukrainian literary history have become newly urgent or problematic in light of Russia’s war against Ukraine?

George Grabowicz: I find the news from the war front in some ways optimistic: Ukraine has generated great support in the world and specifically obliged many key European countries (especially the UK, France, and Germany) to face the fact that Putin’s Russia presents a clear and present danger to Europe and its values. A great fear—that once the war ends a Ukrainian electorate brought up for decades on Soviet platitudes about Russian-Ukrainian “eternal” brotherhood may be persuaded to accept agreements amounting to capitulation—does not appear likely. That in itself, especially when coupled with Ukraine’s military strategy of limiting Russia’s ability to wage war, is encouraging.

What remains essential for us, however, is the task of rethinking and rereading everything. Ukrainian Studies in general must confront and dismantle the massive falsehoods inherited from the Soviet period, which continue to disorient western thinking. This is not just a scholarly task but a general imperative for the reconstruction effort that will follow the war.

NTSH-A JOINS THE GLOBAL COALITION OF UKRAINIAN STUDIES

From left to right, Bohdan Vitvitsky, Prof. Rory Finnin, Olha Kuryshko, Prof. Sophia Wilson, Prof. Alexander Motyl, Dr. Kateryna Smaglyi at a roundtable that was part of the event.

On 24 September 2025, a special event, “Ukrainian Studies Now: Building Global Alliances,” was held at the Ukrainian Institute of America to mark the first anniversary of the Global Coalition of Ukrainian Studies (GCUS). The coalition was established with the support of the First Lady of Ukraine, Olena Zelenska, and on the initiative of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Fund of the President of Ukraine for the Support of Education, Science and Sport, and the Institute of Ukraine’s Crimean Platform Office.

First Lady Olena Zelenska addressed the audience, emphasizing the importance of Ukrainian Studies in North America and beyond. “Ukrainian Studies today is not just about the past. It is a way to understand the modern world, its dynamics, and its challenges. Knowledge is what helps dispel myths and counter disinformation,” Zelenska stated.

Over the past year, fifteen universities from nine countries around the globe joined the coalition. This September, Arizona State University, Columbia University, the University of Notre Dame, Manor College, and the Shevchenko Scientific Society in the U.S joined the GCUS. Olga Budnyk, Advisor to the President of Ukraine on the Fund of the President of Ukraine for Support of Education, Science and Sports, and Olena Nikolayenko, first vice president of the Shevchenko

Scientific Society in the U.S, signed a memorandum of cooperation on behalf of the organization. Several members of the Shevchenko Scientific Society in the U.S., including Denis Ehtchenko, Board Member at Large, Vasyl Makhno, Programs Director, and Roman Shirokov, Academic Vice President, also attended this special event.

Kateryna Smaglyi, Counselor for Political Affairs and Public Diplomacy in the Embassy of Ukraine in the USA, moderated a discussion about the development of Ukrainian Studies in the United States. Alexander Motyl, Professor of Political Science at Rutgers University–Newark, Bohdan Vitvitsky, former Federal Prosecutor with the US Department of Justice and Special Advisor to Ukraine’s Prosecutor General, and Sophia Wilson, President of the American Association for Ukrainian Studies and Associate Professor of Political Science at Southern Illinois University Edwardsville, provided insightful commentary on the efforts of the academic community and diaspora organizations to advance the growth of Ukrainian Studies in the United States.

Note: Photographs are courtesy of the Embassy of Ukraine in the U.S.

Web resources:

<https://www.gcus.org/en/>

<https://www.president.gov.ua/en/news/amerikanski-universiteti-do-luchilisya-do-globalnoyi-koalitsiyi-100397>

First Vice-President NTSh-A Olena Nikolayenko (right) during the ceremony.

Prof. Vitaly Chernetsky and Dr. Halyna Hryn deliver their comments as panel discussants.

Profs. Olena Nikolayenko and Sophia Wilson deliver their comments as panel discussants.

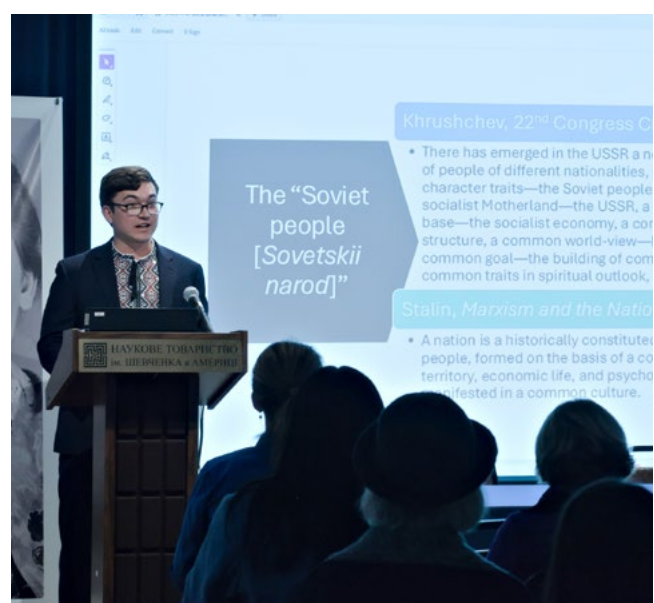
SHEVCHENKO WORKSHOP IN UKRAINIAN STUDIES

The Shevchenko Scientific Society in the United States, in partnership with the American Association for Ukrainian Studies and Razom for Ukraine, organized a workshop in Ukrainian Studies this fall. Early-career scholars, including PhD candidates and post-doctoral fellows from universities across the United States, presented their research and engaged in a multidisciplinary dialogue with experts in the field. The workshop was held in New York City on October 31 – November 1, 2025, which provided participants with an opportunity to attend some events at the Ukrainian Cultural Festival.

The workshop began on October 31 with opening remarks by Vitaly Chernetsky, President of the Shevchenko Scientific Society in the U.S. and Professor of Slavic Languages and Literatures at the University of Kansas, and a keynote address “Reflections on Ukrainian Studies During Wartime” by Paul D’Anieri, Professor of Public Policy and Political Science and former Executive Vice Chancellor & Provost of the University of California, Riverside. The first panel focused on culture and literature during the 1920 cultural revival in Ukraine. The second panel examined the contestation of gender norms in Ukrainian society. The third panel analyzed the significance of social identities and political attitudes in Ukraine and beyond. Senior scholars, including Halyna Hryn, President of the Shevchenko Scientific Society in the U.S. (2018-2024) and editor of the *Harvard Ukrainian Studies*; Olena Nikolayenko, First Vice President of the Shevchenko Scientific Society in the U.S. and Professor of Political

Prof. Olha Khometa (UI Urbana-Champaign) presenting her paper on Pavlo Tychyna.

UC Berkeley graduate student Daniel Berardino presenting his paper on the magazine *Komunist Ukrainy* in the 1960s.

Harvard graduate student Paul Morrison presenting a paper on Mykola Khvylovyi.

UC Berkeley graduate student Nicole Gonic presenting her paper on Ostap Vyshnia.

Science at Fordham University; Catherine Wanner, Learned Secretary at the Shevchenko Scientific Society in the U.S. and Edwin Erle Sparks Professor of History, Anthropology, and Religious Studies at Pennsylvania State University; and Vitaly Chernetsky, served as discussants.

In addition to three panels, the workshop featured a roundtable on cultural diplomacy moderated by Oleksa Martiniouk, Ukraine on Campus Program Coordinator, Razom for Ukraine. Kateryna Smaglyi, Counselor for Political Affairs and Public Diplomacy at the Embassy of Ukraine in the USA, Sophia Wilson, President of the American Association for Ukrainian Studies and an Associate Professor of Political Science at Southern Illinois University Edwardsville, Olga Zaitseva-Herz, an ethnomusicologist and a postdoctoral fellow at the Kule Folklore Center, University of Alberta, and Nataliia Shuliakova, a Master's student at Yale University,

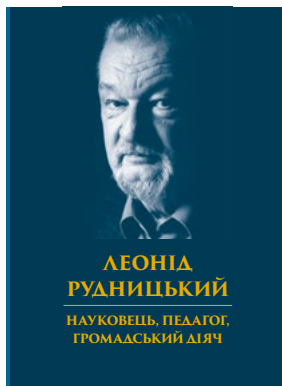
discussed various initiatives aimed at promoting Ukrainian culture abroad. The workshop concluded with a musical-poetic performance by poet Alex Averbuch, translators Oksana Maksymchuk and Max Rosochinsky, and composer-vocalist Olga Zaitseva-Herz.

This workshop was organized based on a proposal by Olena Nikolayenko, who drew on her prior experience as a participant and organizer of workshops for graduate students. Being PhD students at the University of Toronto, Olena Nikolayenko and Oksana Tatasyak organized the first International Graduate Student Symposium in Ukrainian Studies in April 2004, and this symposium continues to be held in Toronto, with the upcoming symposium scheduled for January 22-24, 2026.

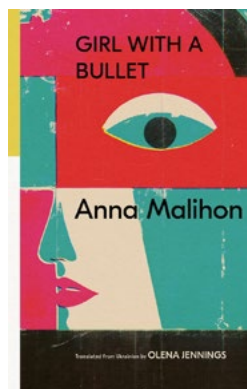
Group photo of workshop participants.

НОВІ ВИДАННЯ ЧЛЕНІВ НТШ-А

Леонід Рудницький:
*Науковець, педагог,
громадський діяч;
Науковий збірник.*
Львів: АРТОС, 2025. 276 с.

Науковий збірник *Леонід Рудницький: Науковець, педагог, громадський діяч* за редакцією д-ра Ірини Іванкович до 90-ліття від дня народження світлої пам'яті академіка Національної академії наук України сформували статті з різних царин гуманітарних знань, а також есеї та спогади про видатного вченого і цілісного чоловіка-християнина. Серед авторів збірника, який побачив світ у львівському видавництві "АРТОС," відомі й авторитетні науковці, чиї дослідження, зібрані під однією обкладинкою, покликані стати не тільки даниною пошани і пам'яті, а й оригінальними сучасними інтелектуальними пропозиціями, актуальними в обставинах екзистенційної боротьби українства проти московського імперіалізму.

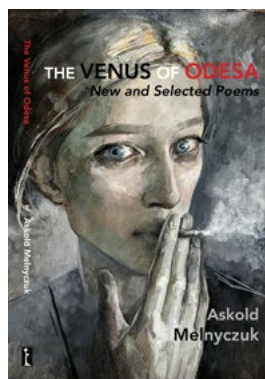
Olena Jennings
Anna Malihon. Girl with a Bullet.
Translated from Ukrainian by Olena Jennings. World Poetry, 2025. 144 pp.

Ukrainian poet Anna Malihon's English-language debut gathers daring, resilient, open-eyed poems written before and after Russia's full-scale invasion. The difficult fates voiced by the protagonists of Malihon's poems intertwine with her own experience, weaving an alarming but beautiful world where the young grow old and love is met with war. This world, at first shocking, holds the reader in suspension, compelling a desire to rethink and reread. With deft allegory and startling metaphor, Malihon crafts a poetry that seeks to influence the course of events, to reroute history.

Василь Махно
Вечити календар.
Са української превето Ярослав Комби. Нови Сад: Прометей, 2025. 659 с.

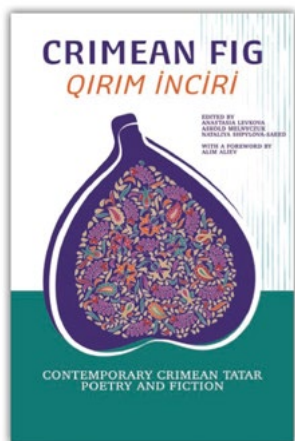
Цей роман—своєрідний український літопис, масштабна родинна сага, у якій переплітаються історії кількох українських сімей від XVII століття до сучасності. На тлі всесвітньої історії, де не бракувало воєн, зрад і жаги до життя, герої твору несуть у собі риси різних поколінь і національних ментальностей. Вони протистоять часу та обставинам, витворюють і продовжують себе, повсякчасно утверджуючи одвічний постулат: історія насправді не чить, вона лише гартує.

Askold Melnyczuk
The Venus of Odesa: New and Selected Poems.
MadHat Press, 2025. 160 pp.

Compassion and irony define the human predicaments and historical conditions in Askold Melnyczuk's extraordinary new collection of poems that spans nearly fifty years. His cosmopolitan perspective—one that twines Ukraine and New England—probes time and death, and the relationship between the tragic and the comic with a nimble wit that humanizes. These poems shake you up in the most important ways that poetry can.

—Peter Balakian, author of *Ozone Journal*, winner of the Pulitzer Prize for poetry

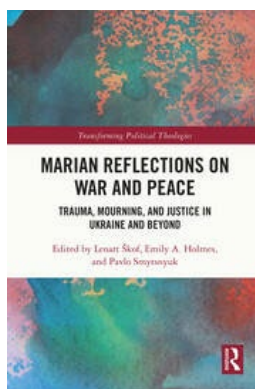

**Anastasia Levkova,
Askold Melnyczuk,
and Nataliya
Shpylova-Saeed,
eds.**

***Crimean Fig / Qırım
İnciri: Contemporary
Crimean Tatar Poetry
and Fiction.***

Arrowsmith Press, 2025. 112 pp.

Crimean Fig / Qırım İnciri: Contemporary Crimean Tatar Poetry and Fiction brings together Crimean Tatar writers who write about and reflect on deportation and return, occupation and resistance, despondency and hope. The collection amplifies voices that confront colonial and colonizing narratives while imagining Crimea's freedom from Russia's ongoing recolonization.

**Pavlo Smytsnyuk
Marian Reflections on
War and Peace: Trauma,
Mourning and Justice
in Ukraine and Beyond.**

Edited by Lenart Škof, Emily A. Holmes, and Pavlo Smytsnyuk.
Abingdon, New York: Routledge,
2025. 252 pp.

This book presents an original Marian approach towards war and peace, dedicated to the suffering of people in Mariupol and elsewhere in Ukraine and in the world. Offering new theological perspectives on the contemporary impact of war, the contributions take inspiration from the figure and symbol of Mary—as protector of children and guardian of peace, intermediary of the incarnation, as well as model for ecumenical, interreligious, and intercultural engagements. The book provides readers with valuable theological reflections on conflict, global theological ethics, ecofeminist and peace-building thinking in theology, and contemporary political theology.

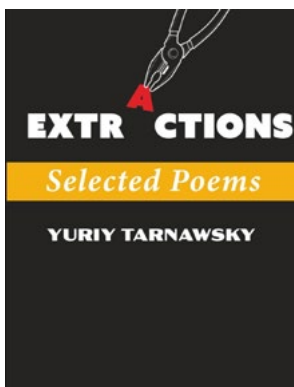

**Yohanan
Petrovsky-Shtern
Confronting
Catastrophes:
The Art of Yohanan
Petrovsky-Shtern.**

Edited by Anastasia Simferovska.
Ibidem Press, 2025. 104 pp.

This exhibition catalog presents a collaborative work of Yohanan Petrovsky-Shtern, scholar and artist, and the key Ukrainian and Jewish writers, art scholars, politicians, educators, journalists, and poets, who unravel the visual mysteries of his artwork on display at the Ukrainian Institute of America in the fall of 2025. Together they address in real time the catastrophic events of nowadays, including ideological brainwashing, imperial aggression, political hypocrisy, cultural genocide, and the immensity of human suffering. The artworks and essays ponder the question of resilience and survival of a nation-in-the-making in the situation of a global crisis of humanity.

**Yuriy Tarnawsky
Extractions: Selected
Poems.**

Preface by Vitaly Chernetsky.
JEF Books, 2025. 369 pp.

As most of his English-language readership is more familiar with Tarnawsky as a prose writer and essayist, this is the long-awaited chance to balance that knowledge with a deeper insight into the poetic side of his creative output. Throughout *Extractions*, he is in excellent poetic form, never ceasing to impress with his keen sense for viscerally intense imagery. It rings especially powerfully in Tarnawsky's poetic response to Russia's full-scale invasion of Ukraine in 2022, where the revanchist aggressor empire is depicted in all its zombie ugliness. This book of selected poems showcases a rich panoply of forms in all its exuberant diversity.

НОВІ ВИДАННЯ, СПОНСОРОВАНІ НТШ-А

Adrian Ivakhiv
Terra Invicta: Ukrainian Wartime Reimaginings for a Habitable Earth.
Montreal, Quebec: McGill-Queen's University Press. 2025. 365 pp.

The Russian invasion of Ukraine in February 2022 produced not only military and humanitarian responses but also scholarly and artistic ones from Ukrainians looking to the future of their country. *Terra Invicta* is a series of critical and creative articulations of pasts, presents, and possible futures involving humans and the more-than-human world. Contributors suggest that Ukraine is caught in an environmental war, waged by a fossil-fuel superpower against people who are prepared to lay down their lives to protect their land. This volume explores the relationship between Ukrainians – a multiethnic and multireligious people with a complicated history – and the Ukrainian land, the *zemlia* to which they belong. Themes include decoloniality, ecocultural identity, the politics of reconstruction, and artistic responsibility amid a war for national survival. Chapters emphasize the value of reviving multispecies relations with the land, positively transforming multicultural relations with history, and reinvigorating grassroots engagements with the state and society. *Terra Invicta* grapples with the role of artistic expression in the face of war and collective loss and what it means to commit to a place, a land, a territory, in a world set in constant motion.

From the Ivan and Elizabeth Chlopecky Fund

Савина Сидорович (1895-1972): Аристократичні переплетення : монографія / наук.
ред. Роман Яців ; вст. сл. Лесі Крип'якевич. – Львів: Видавництво «Апріорі», 2025. – 216 с. : фото, іл.

Видання присвячене подвижницькому життю та багатогранній науково-мистецькій спадщині визначної дослідниці українського народного мистецтва Савини Сидорович. Уперше в українській науці постать цієї непересічної особистості представлена в повноті її національно-патріотичного єства, на тлі різних періодів історії, на перетині ідейно-політичних, суспільно-культурних, психологічних, аристократично-генетичних та інших чинників. Монографічне дослідження побудоване на унікальних архівних матеріалах, родинно-біографічних раритетах, споминах близьких та записаних безпосередньо з її розповідей відомостей.

З Фонду імені Василя та Софії Дмитренків

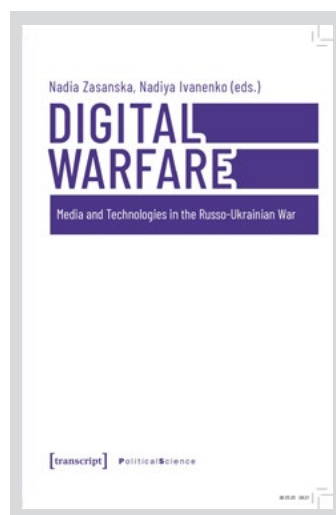
Архів ранньомодерної Української держави. – Київ; Нью-Йорк, 2025. – Т. 8: Мартин Ґолінський. *Silva rerum*: (1648–1665). – Ч. V: (1663–1665) /

Упоряд. Ярослав Федорук; латин. Маркіян Домбровський. – 616 с. – (Серія: Джерела з історії Центрально-Східної Європи XVII–XVIII ст.). Ґолінський Мартин. *Silva rerum*: (1648–1665) [=Архів ранньомодерної Української держави, т. 8]. – Київ; Нью-Йорк, 2025. – Ч. V: (1663–1665) / Упоряд. Ярослав Федорук; латин. Маркіян Домбровський. – 616 с. – (Серія: Джерела з історії Центрально-Східної Європи XVII–XVIII ст.).

Видання є завершальною частиною п'ятитомного корпусу джерел – рукопису казими́рського райці Мартина Ґолінського, що зберігається у львівській національній науковій бібліотеці ім. Васи́ля Стефани́ка і охоплює документи з історії Центрально-Східної Європи 1648–1665 рр. П'ята частина цього корпусу стосується періоду 1663–1665 рр. у книжці подано джерела про гетьманування Павла Тетері та Івана Брюховецького, а також діяльність Івана Виговського, Юрка Хмельниченка після їхнього відсторонення від гетьманського уряду, Івана Богуна, Івана Сірка, Степана Опари, Дацька Васильовича та інших видатних історичних фігур. Джерела інформують про останні місяці існування конфедерації коронного та литовського війська у 1663 р., похід польського короля Яна Казими́ра на Лівобережжя у 1663–1664 рр., роботу двох сеймів, що були зірвані (26.XI.1664 – 7.I.1665 та 12–29.III.1665), початок рокошу великого коронного маршалка, польного гетьмана Юрія Любоми́рського тощо. Багато місця відведено повстанням в Україні, що виникли у 1664 р. після походу Яна Казими́ра, а також їхніх

придушень на Черкащині, Київщині, облогу Білої Церкви, Чигирини, Корсуня, Кисляка, Ставища та інших міст. Простежується політика Павла Тетері стосовно армії конфедератів у 1663 р. і Рокошу Любоми́рського. у збірнику подано також документи про участь військ кримського хана Мегмеда Ґірея IV у цих подіях, впливи кримськотатарської політики на внутрішні процеси у Речі Посполитій, пов'язані з конфедерацією 1661–1663 рр., Рокошом Любоми́рського тощо. типологічно джерела поділяються на офіційну документацію (універсали Яна Казими́ра, Юрія Любоми́рського та інших урядовців, маніфести, постанови сеймиків тощо), листування, діаріуш сейму, щоденникові нотатки Мартина Ґолінського, звіти різних посольств, численні новини, що циркулювали у Речі Посполитій, реляції та ін.

З Фонду імені Івана та Єлизавети Хлопецьких

Nadia Zasanska / Nadiya Ivanenko (Eds.) *Digital Warfare. Media and Technologies in the Russo-Ukrainian War.* Independent Academic Publishing. 2025. 366 pp.

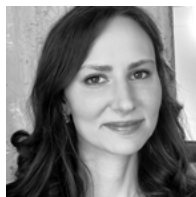
Digital media and technologies remain unpredictable when we approach them as actors in armed conflicts. Artificial intelligence, drones, information leaks, hacking, propaganda and fakes become part of war reality. The contributors to this volume prompt us to focus on the virtual fronts of the Russo-Ukrainian War, examining the agency of an individual, community and society in the digitalized war reality. This collection illustrates how digital spaces empower society to stay resilient, resist Russia's aggression and defend democratic values in times of adversity and severe trials.

From the Ivan and Elizabeth Chlopetsky Fund

НОВІ ЧЛЕНИ НТШ-А

Ярослав Базалій (Yaroslav Bazaliy) – фізик, професор Університету Південної Кароліни, отримав ступінь Ph.D. в Стенфордському університеті. Доктор фізико-математичних наук (Інститут магнетизму імені В. Г. Бар'ятара Національної академії наук України). Автор низки наукових праць. Стажувався в Нідерландах і Франції.

Анастасія Новаторська (Anastasiya Novatorskaya) – історикиня, аспірантка кафедри історії в Північно-Західному університеті. Досліджує націоналізм та гендер в сучасній історії східної та центральної Європи.

Даніель Епстейн (Daniel Epstein) – політолог, лектор Кафедри управління Гарвардського університету, заступник директора Davis Center for Russian & Eurasian Studies. Адміністратор стипендійної програми для науковців з України, Росії та Білорусі, переміщених війною. Отримав ступінь Ph.D. з політології в Гарвардському університеті.

Павло Смицнюк (Pavlo Smytsnyuk) – теолог та дослідник релігії, дослідник в IERES в Університеті Джорджа Вашингтона. Викладав в Принстонському та Українському католицькому університетах. Отримав ступінь D.Phil. в Оксфордському університеті. Автор монографії про християнство в Україні.

Ніна Мюррей (Nina Murray) – перекладачка, директорка Connect Program at Razom for Ukraine. Перекладачка творів Оксани Луцишині, Василя Стуса, Сергія Жадана, Станіслава Асєєва та Лесі Українки. Лауреатка нагород за переклади (Ukrainian Institute London, AWSS, та AAUS). Здобула ступінь MA в Університеті Небраски в Лінкольні.

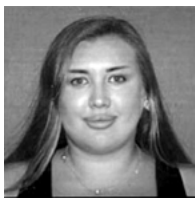
Іванна Світляр (Ivanna Svitliar) – філологиня, педагогиня, здобула ступінь MA в Університеті Старого Доміньона у Вірджинії. Вивчає діалекти української мови, методику викладання української мови.

Лідія Зайнінгер (Lydia Zaininger) – виконавчий директор Українського Інституту Америки. Здобула ступінь MBA в INSEAD у Франції та BA в Принстонському університеті. Володіє українською, французькою та німецькою мовами.

Ольга Титаренко (Olha Tytarenko) – літературознавиця, старша лекторка на Кафедрі слов'янознавства в Єйльському університеті. Опублікувала дослідницькі статті в Slavic and East European Journal, FLTMAG, Calico Journal, та Ukrainian Quarterly. Отримала ступінь Ph.D. в Торонтському університеті та MA в Університеті штату Пенсільванії.

Наталія Наумовська (Nataliia Naumovska) – літературознавиця і компаративістка, аспірантка Кафедри слов'янознавства в Університеті Іллінойсу Урбана-Шампейн. Отримала магістерські ступені з фольклористики, англійської та японської мов та перекладу в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка. Навчалася в Японії за програмою обміну, володіє японською мовою.

ЗАХОДИ, ПРОВЕДЕНІ В НТШ-А ЧЕРВЕНЬ-ГРУДЕНЬ 2025

 НАУКОВЕ
ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКА
SHEVCHENKO
SCIENTIFIC
SOCIETY

Darya Tsybalyuk
(University of Chicago)

BOOK LAUNCH:
**ECOCIDE IN UKRAINE:
THE ENVIRONMENTAL COST
OF RUSSIA'S WAR**

Saturday, September 13 (2025), 5PM EST

Shevchenko Scientific Society,
63 Fourth Ave (between 9th and 10th Streets), New York, NY 10003

Moderator: **Dr. Olena Nikolayenko** (Fordham U)

September 13, 2025

Darya Tsybalyuk (University of Chicago)

BOOK LAUNCH: ECOCIDE IN UKRAINE: THE ENVIRONMENTAL COST OF RUSSIA'S WAR

Moderator:

Dr. Olena Nikolayenko (Fordham U)

In her book, *Ecocide in Ukraine: The Environmental Cost of Russia's War* (Polity 2025), Dr. Darya Tsybalyuk offers an intimate portrait of her beloved homeland against the backdrop of Russia's war and ecocide. In elegant and moving prose, she describes the damage to the country's rivers, the grasslands of the steppes, animals, insects, and colonies of birds, as a result of Russia's ground and air operations.

 НАУКОВЕ
ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКА
SHEVCHENKO
SCIENTIFIC
SOCIETY

Alexander Shcheglovitov
(University of Utah)

**STUDYING AUTISM-ASSOCIATED
DISORDERS USING HUMAN
BRAIN ORGANOIDS GENERATED
FROM INDUCED PLURIPOTENT
STEM CELLS**

Saturday, September 20 (2025), 5PM EST

Shevchenko Scientific Society,
63 Fourth Ave (between 9th and 10th Streets), New York, NY 10003

Moderator: **Dr. Roman Shirokov** (Rutgers U)

September 20, 2025

Alexander Shcheglovitov (University of Utah)

STUDYING AUTISM-ASSOCIATED DISORDERS USING HUMAN BRAIN ORGANOIDS GENERATED FROM INDUCED PLURIPOTENT STEM CELLS

Moderator:

Dr. Roman Shirokov (Rutgers U)

Approximately 1 in 31 children in the United States are diagnosed with autism-associated disorders. The underlying causes remain poorly understood, and there are currently no effective treatments for affected individuals. Brain organoids provide a novel powerful model for studying human brain development and disease. In this presentation, Dr. Shcheglovitov shared his lab's approach to using brain organoids to study human brain development and autism-associated brain disorders.

September 27, 2025

Yurko Gutsulyak

Exhibition and Artist Talk **FAULTLINES OF BELONGING**

“Faultlines of Belonging” opened on September 13. The exhibition brought together poster works created during the ongoing full-scale Russian invasion of Ukraine. Addressed primarily to audiences outside Ukraine, these works confront the viewer with urgent visual messages intended to inform, challenge, and compel action. They trace the geopolitical, cultural, and personal fractures that define the country’s present moment.

OKSANA MAKSYMCHUK
BOOK LAUNCH:
STILL CITY
 University of Pittsburgh Press, 2024

Saturday, October 11 (2025), 5PM EST
 Shevchenko Scientific Society,
 63 Fourth Ave (between 9th and 10th Streets), New York, NY 10003
 Moderator: **Dr. Vitaly Chernetsky** (U of Kansas)

October 11, 2025
Oksana Maksymchuk

STILL CITY
 University of Pittsburgh Press, 2024

Moderator:
Dr. Vitaly Chernetsky (U of Kansas)

The poems in Oksana Maksymchuk's debut English-language collection meditate on the changing sense of reality, temporality, mortality, and intimacy in the face of a catastrophic event. While some of the poems were composed in the months preceding the full-scale invasion of the poet's homeland, others emerged in its wake. Navigating between a chronicle, a chorus, and a collage, *Still City* reflects the lived experiences of liminality, offering different perspectives on the war and its aftermath. The collection engages a wide range of sources, including social media posts, the news reports, witness accounts, recorded oral histories, photographs, drone video footage, intercepted communication, and official documents, making sense of the transformations that war affects in individuals, families, and communities. Now ecstatic, now cathartic, these poems shine a light on survival, mourning, and hope through moments of terror and awe.

Mykola Riabchuk

Mykola Riabchuk is a leading research fellow at the Institute of Political and Ethno-National Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine and a visiting professor at both the University of Warsaw and the Ukrainian Catholic University.

**MAPPING A "NATION FROM NOWHERE":
 THE TOXIC INFLUENCE OF
 "IMPERIAL KNOWLEDGE" AND
 THE CHALLENGES OF
 DECOLONIZATION**

Saturday, October 25 (2025), 5 PM EST
 Shevchenko Scientific Society,
 63 Fourth Ave (between 9th and 10th Streets), New York, NY 10003

October 25, 2025
Mykola Riabchuk

**MAPPING A "NATION FROM NOWHERE":
 THE TOXIC INFLUENCE OF "IMPERIAL
 KNOWLEDGE" AND THE CHALLENGES
 OF DECOLONIZATION**

In his lecture, Professor Riabchuk emphasizes that the long-standing "invisibility" of Ukraine on the mental maps of the world—as well as the persistent factual misunderstandings—stems from the global community's uncritical acceptance of the Russian perspective, both on Russia itself and on the peoples it has colonized. This perspective is articulated through a system of narratives developed by the empire to undermine the agency of subordinated nations, rendering them nearly invisible and voiceless to the outside world, and insignificant or inferior in their own eyes.

November 1, 2025

OUR LIFE BEHIND BARED WIRE: PHOTOGRAPHY, POETRY, AND SONG FROM UKRAINE'S SHADOWS

Curated by **Dr. Alex Averbuch**

The exhibition is dedicated to the photography and correspondence of Ukrainian Ostarbeiters who were displaced to Nazi Germany during World War II. The show brings together rare images and personal letters that record daily life, coercion, and resilience. The materials trace intimate struggles, including young women's pregnancies in captivity, secret marriages, and clandestine efforts to send forbidden news home, as well as acts of resistance and survival under totalitarian rule.

The exhibition remains on view through January 1, 2026.

October 31- November 1, 2025
**SHEVCHENKO WORKSHOP IN
 UKRAINIAN STUDIES**

The Shevchenko Scientific Society in the United States, in partnership with the American Association for Ukrainian Studies and Razom for Ukraine, organized a workshop in Ukrainian Studies this fall. Early-career scholars, including PhD candidates and post-doctoral fellows from universities across the United States, presented their research and engaged in a multidisciplinary dialogue with experts in the field. The workshop was held in New York City on October 31 – November 1, 2025, which provided participants with an opportunity to attend some events at the Ukrainian Cultural Festival.

NTSH-A WEBINAR

Ростислав Конта ЯК ЕТНОЛОГІЯ РЯТУВАЛА НАЦІЮ: ІСТОРІЯ НТШ МІЖ НАУКОЮ Й ПОЛІТИКОЮ

November 4, 2025, online Webinar
Ростислав Конта

ЯК ЕТНОЛОГІЯ РЯТУВАЛА НАЦІЮ: ІСТОРІЯ НТШ МІЖ НАУКОЮ Й ПОЛІТИКОЮ

Модератор:
Віталій Чернецький, Президент НТШ-А

У доповіді йшлося про Наукове Товариство ім. Шевченка та його роль в розвитку етнологічної науки та її значення для збереження національної ідентичності в умовах складних політичних обставин.

November 15, 2025, online webinar

NEW PERSPECTIVES ON THE HOLODOMOR

The event featured the talks by Dr. Iryna Skubii (“Our Village Was Also Helped by Nature: Remembering Survival in the Holodomor”); Dr. John Vsetecka (“The Holodomor as Current History: Russian Disinformation about the Holodomor as part of its Historical War against Ukraine”); Dr. Daria Mattingly (“Stalin’s Activists: Rank-and-File Perpetrators of the Holodomor”).

The event was moderated by Catherine Wanner, Learned Secretary at the Shevchenko Scientific Society in the U.S. and Edwin Erle Sparks Professor of History, Anthropology, and Religious Studies at Pennsylvania State University.

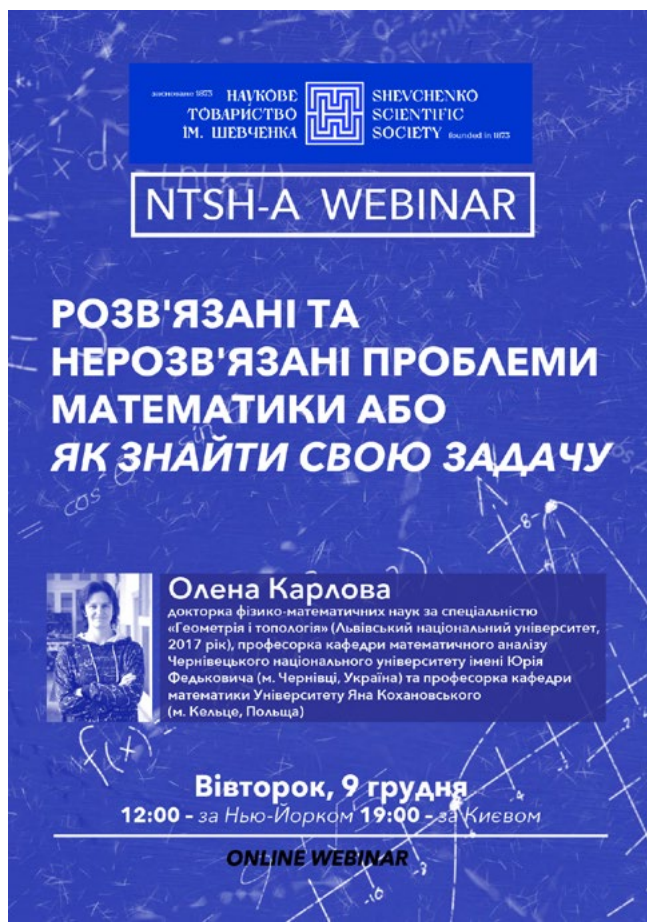

December 6, 2025

Ігор Лільо

СМАК НАЦІЇ: БОРОТЬБА ЗА КУЛЬТУРУ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ У XX СТОЛІТТІ

У 2022 році Україна отримала значний розголос, коли культуру приготування борщу внесли до списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Ейфорія що виникла, породила чимало шкідливих історичних міфів та призвела до значної політизації питання. Сьогодні, це створює ризики у популяризації знань про цю важливу частину національної ідентичності. Об’єктивні, науково перевірені знання про роль та місце української кухні в частині ідеологічного, політичного та національного опору нації у XX столітті допоможуть уникнути пастки відомої під терміном “gastronativism”.

NTSH-A WEBINAR

РОЗВ'ЯЗАНІ ТА НЕРОЗВ'ЯЗАНІ ПРОБЛЕМИ МАТЕМАТИКИ АБО ЯК ЗНАЙТИ СВОЮ ЗАДАЧУ

Олена Карлова
 докторка фізико-математичних наук за спеціальністю «Геометрія і топологія» (Львівський національний університет, 2017 рік), професорка кафедри математичного аналізу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна) та професорка кафедри математики Університету Яна Кухановського (м. Кольце, Польща)

Вівторок, 9 грудня
 12:00 - за Нью-Йорком 19:00 - за Києвом

ONLINE WEBINAR

December 9, 2025, online webinar
Олена Карлова

РОЗВ'ЯЗАНІ ТА НЕРОЗВ'ЯЗАНІ ПРОБЛЕМИ МАТЕМАТИКИ АБО ЯК ЗНАЙТИ СВОЮ ЗАДАЧУ

Модератор:
 Проф. **Ростислав Григорчук**
 (Texas A&M University),

NTSH-A CONCERT

EVENING OF UKRAINIAN PIANO TRIOS

Lara St. John
violin

Pavlo Gintov
piano

Valeriya Sholokhova
cello

Saturday, December 13 (2025), 5 PM EST

Shevchenko Scientific Society,
 63 Fourth Ave (between 9th and 10th Streets), New York, NY 10003

December 13, 2025
EVENING OF UKRAINIAN PIANO TRIOS

Program:
Mykhailo Verbytsky / Martin Kennedy - Ukrainian National Anthem, arranged for Piano Trio

Iryna Alexiychuk - Signs on the Water for Piano Trio

Borys Liatoshynsky - Piano Trio no. 1, op. 7

Професійна діяльність членів НТШ-А

Vitaly Chernestky

Публікації

“Preface.” In Yuriy Tarnawsky, *Extractions: Selected Poems*. JEF Books, 2025.

Лекції і доповіді

“Kira Muratova and the Odesan Presence in Ukrainian Poetic Cinema.” Presentation at a panel discussion “Scenographies of Chaos: Kira Muratova’s Critical Filmmaking,” Ukrainian Institute of America and Faktura 10, New York, May 2025.

“Rethinking Odesa’s City Myth.” Lecture at Ludwig Maximilian University, Munich, June 2025.

“Cultural Identity and Resistance in Wartime Ukraine: Examining Shifts, Struggles, and Expressions of Belonging.” Roundtable discussion, with Yulia Abibok, Iryna Shuvalova, and Ada Wordsworth, XI World Congress of the International Council for Central and East European Studies (ICCEES), London, July 2025.

“Ukrainian Wartime Russophone Poetry since February 2022: Witnessing, Survival, Resistance.” Presentation at the conference “Remapping the Study of Russian-Language Cultures and Societies after 2022: Challenges, Concepts, and Paradigms,” University of Konstanz, September 2025.

“Seeing Double: Translating Multilingual Sources.” Discussion, with Sasha Senderovich, Jan Steyn, Diana Thow, and Miharu Yano, American Literary Translators Association (ALTA) Annual Conference, Tucson, AZ, November 2025.

Book discussion, with Epp Annus, Oksana Dovgopolova, George Grabowicz, and Oksana Lutsyshyna. *Ambicoloniality and War: The Ukrainian-Russian Case*, by Svitlana Biedarieva (Palgrave Macmillan, 2024), Association for Slavic, East European and European Studies (ASEES) Annual Convention, Washington, DC, November 2025.

Микола Дупляк

Публікації

“Чи чуєш Вкраїно, наш жалібний гімн?” *Дзвін*, № 4 (966), липень-серпень 2025 р.

“Випускний вечір у Сиракузах—велика подія.” *Бористен*, №7 (404), 2025 р.

“День Незалежності України у Вайлдвуді.” *Бористен*, №8 (405), 2025 р.

“Закінчення Школи українознавства ім. Лесі Українки.” *Свобода*, 1 серпня 2025 р.

Bohdan Futey

Публікації

“Holodomor-Genocide, War Crimes and Crimes against Humanity.” In *Living the Independence Dream: Ukraine and Ukrainians in Contemporary Socio-Political Context*, edited by Lada Kolomiyets. Vernon Press, 2024.

Доповіді

“The 1996 Constitution and the Foundations of Modern Ukrainian State.” Constitution Day of Ukraine, Polit-Forum, Bern, Embassy of Ukraine, Switzerland, June 27, 2025.

“Досягнути Недосяжну Зірку’ Ваша ціль і зусилля!” Вітальне слово з нагоди 29-тої річниці створення Факультету правничих наук. Національний Університет “Києво-Могилянська Академія,” 10 жовтня 2025 р.

Book discussion, *Living the Independence Dream: Ukraine and Ukrainians in Contemporary Socio-Political Context*, ed. Lada Kolomiyets (Vernon Press, 2024), Association for Slavic, East European and European Studies (ASEES) Annual Convention, Washington, DC, November 20–23, 2025.

Юрій Капарулін

Публікації

“The Crime of Genocide: Historical Aspects, Political Discussions and Memory Laws in Ukraine.” In *The Russian-Ukrainian Conflict and War Crimes: Challenges for Documentation and International Prosecution*, edited by Patrycja Grzebyk and Dominika Uczkiewicz. London: Routledge, 2024. 53–70. <https://doi.org/10.4324/9781003493785>.

“Oral History and the Holocaust – An Introduction,” with Malin Thor Tureby. *Eastern European Holocaust Studies* 2, no. 1 (2024): 15–23. <https://doi.org/10.1515/eehs-2024-0011>.

“The Ruined ‘New World’: Holocaust in the Village of Nayvelt.” Special issue “The Holocaust in Ukraine: How the History of a Crime is (Not) Written.” *Ukraina Moderna* 34 (June 2023): 117–40. <https://www.utpjournals.press/doi/abs/10.3138/ukrainamoderna.34.117>

Василь Махно

Публікації

Вечити календар. Са української превео Ярослав Комби́ль. Нови Сад: Прометей, 2025. 659 с.

“Warum verwandelte sich Borges in einen blauen Tiger?” Übersetzt von Christian Weise. *Literatur und Kritik*, no. 599–600, November 2025.

“Přítiskla se k němu a dlouho mu něco šeptala.” Z ukrajinštiny přeložila Marie Iljašenko. *Tvar*, no. 18, 2025.

“Дім Джона Стейнбека.” *Збруч*, 26 липня 2025 р.

“Без Тарнавського.” *Збруч*, 25 листопада 2025 р.

“Dlaczego Borges zmienił się w niebieskiego tygrysa?” Przeł. Bohdan Zadura. *Galeria: Częstochowski Magazyn Literacki*, no. 73, 2025.

“Kodėl Borchesas virto mėlynu tigrų?” Iš ukrainiečių kalbos vertė Donata Rinkevičienė. *Literatūra ir menas*, no. 13, 2025.

Фестивалі та виступи

“На паперовому мосту.” Зум-зустріч зі студентами Острозької академії, 25 травня 2025 р.

“Poets in Transylvania.” 12th International Poetry Festival, Sibiu, Romania, October 28–31, 2025.

68th International Book Fair, Belgrade, Serbia, November 2, 2025.

Презентація книги *Вибрані твори у двох томах* (Видавництво Старого Лева, 2024), Ukrainian Institute of Modern Art, Chicago, September 14, 2025; Ukrainian House, Washington, DC, November 13, 2025.

Olena Nikolayenko

Публікації

“Contesting the Gender Binary in Wartime: Ukrainian Women’s Resistance to Russia’s Aggression.” In *Handbook of Gender and Activism*, edited by Jo Reger, Rachel L. Einwohner and Kelsy Kretschmer. Edward Elgar Publishing, 2025. 382–406.

“Belarus—Civil Resistance and State Repression in an Autocracy.” In *Power and Protest in Central and Eastern Europe*, edited by Claudiu Craciun and Henry P. Rammelt. Palgrave Macmillan, 2025. 51–80.

“Gender and Repression in an Autocracy: Findings from Belarus.” *European Journal of Politics and Gender* 8, no. 3 (2025): 519–40.

Організаційна робота

Developed a proposal and co-organized a workshop in Ukrainian Studies, New York City, October 31–November 1, 2025.

Attended a special event to mark the first anniversary of the Global Coalition of Ukrainian Studies (GCUS) “Ukrainian Studies Now: Building Global Knowledge Alliances,” The Ukrainian Institute of America, September 2025. On behalf of NTSh, Dr. Nikolayenko signed a memorandum of cooperation between the Shevchenko Scientific Society in the U.S. and the Fund of the President of Ukraine for the Support of Education, Science, and Sports.

Доповіді

Book discussion, *Invisible Revolutionaries: Women’s Participation in Ukraine’s Euromaidan* (Cambridge University Press, 2025), Warsaw East European Conference, University of Warsaw, June 2025; Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies Annual Convention, Washington, DC, November 2025; Center for European and Mediterranean Studies, New York University, November 2025.

Pavlo Smytsnyuk

Публікації

Lenart Škof, Emily A. Holmes, and Pavlo Smytsnyuk, eds. *Marian Reflections on War and Peace: Trauma, Mourning and Justice in Ukraine and Beyond*. Abingdon, New York: Routledge, 2025.

“The Holy See’s Positive Neutrality and Conflict Mediation: Moral Dilemmas in the Russo-Ukrainian War.” *Canadian Slavonic Papers* 67, no. 1–2 (2025): 147–71.

“Democracy as a Theological Concept? Religious Narratives and Political Mythologies in the Russo-Ukrainian War.” In *Christianity and Democracy Today: International Perspectives*, edited by David P. Gushee and Paul Silas Peterson. Abingdon, New York: Routledge, 2025. 121–40.

“The Queen of Peace Cradling a Rocket Launcher: The Sacralization of War and the Ambivalence of the Divine Feminine.” In *Marian Reflections on War and Peace: Trauma, Mourning and Justice in Ukraine and Beyond*, edited by Lenart Škof, Emily A. Holmes and Pavlo Smytsnyuk. Abingdon, New York: Routledge, 2025. 29–54.

Доповіді

“Freedom of Religion and National Security amid the Russo-Ukrainian Conflict.” Workshop on “Religion and Public Life,” Villanova’s Law School and Center for Political Theology, 2025.

“Civil Society and Government Institutions in the Face of Inter-Orthodox Conflict in Ukraine.” Kroc Institute’s Strategic Peacebuilding Academy: Peace Processes, University of Notre Dame, April 2025.

“Religious Diplomacy in the Russo-Ukrainian War: Peacebuilding, Mediation, and the Pursuit of Religious Freedom.” Third Annual Petrarch Program Online Conference on Ukraine, George Washington University, April 2025.

“Healing Wounded Memories in Eastern Europe: Ecumenical Challenges.” *Pro Oriente* International Workshop on Healing Wounded Memories “Hate Speech and (Social) Media within the Ecumenical Sphere,” Vilnius, Lithuania, March 2025.

“Russia, Islam and the Secularization of Religion in the Service of Nation-Building and Geopolitics.” Catholic Social Tradition Conference “Signs of the Times: Interdisciplinary Responses to Religious Nationalism,” University of Notre Dame, March 2025.

Andrew Sorokowski

Публікації

“Abuse of Law: Legal Methods of Repression against the Clergy and Laity of the Ukrainian Greek-Catholic Church in the USSR, 1945–1990.” *Saint Sophia: Bulletin of the St. Sophia Religious Association of Ukrainian Catholics, USA*, no. 34 (Fall 2025): 91–103.

Валентина Хархун

Публікації

“Warring Memory: Exhibiting the Russo-Ukrainian War in Ukraine’s National Museums.” *Nationalities Papers*, 30 July 2025 (online). <https://resolve.cambridge.org/core/journals/nationalities-papers/article/warring-memory-exhibiting-the-russoukrainian-war-in-ukraines-national-museums/FF5DE79ABFACA944E4EB23C91B4EAAE3>.

“Revisiting and Reimagining Chornobyl: The Multiple Aftermaths of Catastrophe.” In *Terra Invicta: Ukrainian Wartime Reimaginings for a Habitable Earth*, edited by Adrian Ivakhiv. McGill-Queen’s University Press, 2025. 263–76.

Конференції

“‘More than a Museum’: Amateur Musealization of Russo-Ukrainian War.” Presentation at the Annual Meeting of the Memory Studies Association (MSA), Prague, July 14–18, 2025.

Chair and discussant at the panel “Escape to the Past: Escapist Trend in Ukrainian Fiction of the Turn of the 20th–21st Centuries,” ASEES Annual Convention, October 23–24, 2025 (virtual).

Discussant at the panel “Museums, Memory, and Violence: From Colonial Turkestan to Soviet Estonia and Post-Socialist Poland,” ASEES Annual Convention, Washington DC, November 20–23, 2025.

Speaker at the roundtable “Communism and Nazism as Competing Memories in Central and Eastern Europe,” ASEES Annual Convention, Washington DC, November 20–23, 2025.

Presenter at the panel “Remembering the Present: Memorialization of Russo-Ukrainian War in Memorials, Museums, Literature and Rituals II,” ASEES Annual Convention, Washington DC, November 20–23, 2025.

Організаційна робота

Організація панелі на конференцію AATSEEL на тему “Crimea Revisited in Ukrainian Literature and Translations.”

Організація стріму з двох панелей на конференції MSA та ASEES “Remembering the Present: Memorialization of Russo-Ukrainian War in Memorials, Museums and Rituals.”

Експертиза

Спікерка на круглому столі “Echoes of Influencer: Narratives in European Institutions” в межах проекту a# InfluencersAgainstDisinformation 2025, Aspen Institute, Germany, November 13, 2025.

Інтерв’ю для міжнародного проекту “Виклики та можливості для дипломатії спадщини ЄС в Україні” (Номер проекту: 101127459; ERASMUS-JMO-2023-NETWORKS).

† Наші втрати

Любомир Яхницький (Lubomyr Jachnysky)
(19.07.1942 - 2.03.2025)

Член НТШ-А, суддя адміністративних справ уряду США

Степан Стецура (Stephan Stecura)
(15.12.1932 - 6.05.2025)

Дійсний член НТШ-А, фізик

Михайло Пилипчук (Michael Pylypczuk)
(20.09.1937- 22.06.2025)

Член НТШ-А, вчитель, шкільний адміністратор

Юрій Тарнавський (Jurij Tarnawsky)
(3.02.1934 - 14.10.2025)

Дійсний член НТШ-А, поет, прозаїк, перекладач

Vitaly Chernetsky

THE POETIC ENIGMA OF YURIY TARNAWSKY

(FROM THE PREFACE TO *EXTRACTIONS*)

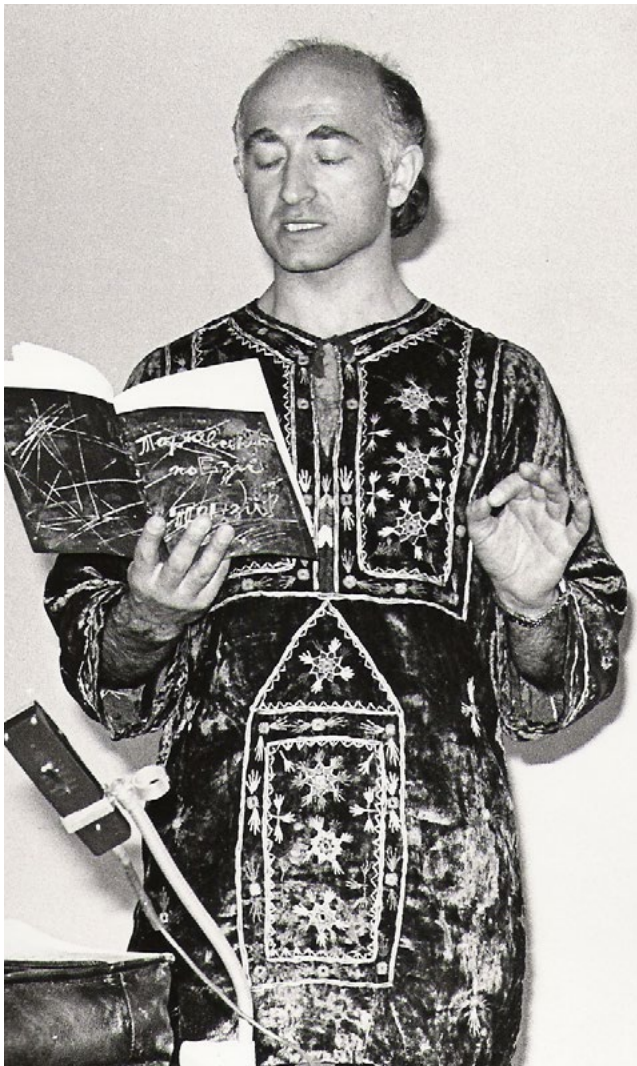

Yuriy Tarnawsky is a writer who wears many hats, or has several different literary incarnations, each of which has its own distinct devoted readership. It is my hope that this book will serve as a bridge connecting those distinct reader communities.

To begin with, Tarnawsky is a leading literary voice of the Ukrainian diaspora in the West, and in the U.S. in particular, with a career spanning seven decades. Uniquely among the diasporic Ukrainian authors of our time, he is a writer who made a name for himself twice, first in Ukrainian-language, then in English-language writing. That a writer who was forced to leave his native land at the age of ten could become such a major inno-

vator in its language is in and of itself a remarkable feat; yet Tarnawsky also underwent a rapid and fascinating literary evolution in the process. Arriving in the U.S. in 1952, for the first dozen or so years, both in his creative work and everyday life Tarnawsky looked at the country through the eyes of an outsider, a European. He was clearly fascinated with this new place and with the cultural riches of New York, as it took over from Paris the role of the world capital of artistic innovation. His first attempts at creative writing in English date back to those years, and already his second published collection, *Popoludni v Pokipsi* (*Afternoons in Poughkeepsie*, 1960), contains two poems in English. Yet this early Tarnawsky, from the 1950s through the early 1970s, is the Tarnawsky of Ukrainian-language poetry, considered the most radical experimenter among his cohort of young diasporic poets brought under the umbrella of the New York Group. At the time, this group was the vanguard of innovation in Ukrainian letters, especially in poetry, operating against the backdrop of conservative aesthetic tastes and expectations of patriotic didacticism among most of diasporic readership and the repression of everything free-thinking and innovative in Soviet-ruled Ukraine.

When we think of New York seen through a European poet's eyes, no other book has had greater impact than Federico Garcia Lorca's *Poet in New York*. Indeed, Garcia Lorca, alongside other Spanish-language poets, notably Pablo Neruda, became hugely influential for the New York Group as a whole, prompting a critic to pose a question whether we can look at them as a "Spanish school" of Ukrainian literature. Tarnawsky spent a year in Spain in the mid-1960s, and this sojourn impacted him deeply. One senses a radical rupture between his pre- and post-Spain writing, and the collection of prose poems *Bez Espanii* (*Without Spain*, 1969) marks that rupture powerfully. With this book, Tarnawsky shifts from the Existentialist motifs of his early work to Surrealist-influenced depictions of one's inner emotional state through emphatically non-realist, darkly paradoxical

Ukrainian Institute of Modern Art. Chicago, February 1974

imagery. Overall, as Maria Grazia Bartolini has argued in her book on Tarnawsky's Ukrainian-language poetry, the poet moved from late Modernist/neo-avantgarde interests and concerns to those associated with postmodernism in American letters.

Tarnawsky is also, to a significant extent, like Frank O'Hara, a "poet among painters." In the 1950s, it was time spent in New York's art museums and galleries that became his main catalyst for seeking innovation in Ukrainian literature. He also enjoyed a close friendship with several Ukrainian-American painters of his generation, especially with Jurij Solovij, to whom several works in this volume are dedicated. It is perhaps this friendship with visual artists, most of them influenced by the New York School expressionism, that ultimately led to ekphrasis featuring so prominently in Tarnawsky's work over the years, including some of the most recent poems in

this volume, such as the truly glorious cycle from 2020, "After Turner."

This volume provides us only a modest selection from Tarnawsky's early Ukrainian-language poetry, in the author's self-translation. This is not because of any dislike of his own earlier work; on the contrary, Tarnawsky notes that to this day he sees one of those collections as his highest poetic achievement. It is, rather, the need to account more fully for the transition from mostly writing in Ukrainian to mostly writing in English that for Tarnawsky occurred in the early 1970s, so it is the Ukrainian poetry immediately prior that is showcased to the greatest extent in this book. *Extractions* also includes in its entirety his bilingual collection from the late 1970s, *This Is How I Get Well*, where each individual poem is condensed and elliptical, but the overall emotional impact of an uncertain journey of recovery after a traumatic experience that it creatively documents is unmistakable. The book contains a large selection of more recent writing in English, some of it published earlier in the Ukrainian translation but now available in the original for the first time. As his English-language readership is more familiar with Tarnawsky as a prose writer and essayist, this is the long-awaited chance to balance that knowledge with a deeper insight into the poetic side of his creative output. Throughout *Extractions*, he is in excellent poetic form, never ceasing to impress with his keen sense for viscerally intense imagery. It rings especially powerfully in Tarnawsky's poetic response to Russia's full-scale invasion of Ukraine in 2022, where the revanchist aggressor empire is depicted in all its zombie ugliness.

Tarnawsky is a child of World War II; he lost his mother at a young age and suffered numerous other traumas before finally arriving in the U.S. aged eighteen. He has addressed this traumatic stratum directly in his writings both in Ukrainian, beginning with the 1964 prose poem collection *Spomyny* (Memories), and in English, most notably in the novel *Warm Arctic Nights* (2019). It has also contributed to his extraordinary knack for the perception of minute details that can have profound consequences. As Stash Luczkiw notes in his insightful review of the latter novel, it is this trauma that "sets the stage for the rifts and existential fragmentation apparent throughout so much of his body of work," underlying Tarnawsky's "lifelong groping for forms." The book you now hold in your hands showcases this rich panoply of forms in all its exuberant diversity.

Kleinkoltz, 1951

Василь Махно БЕЗ ТАРНАВСЬКОГО

У Юрія Тарнавського одна з поетичних збірок називалася «Без Іспанії». У 1960-х він майже рік прожив в Іспанії. Тоді ця країна на Піренейському півострові вражала дешевизною: доступні ціни на житло, недорогі продукти, та й клімат, порівняно з нью-йоркським, більш привабливий. Але не тільки це – Іспанія була великим материком культури. З одного боку – європейським, а із іншого – світовим, бо її мова та культура розповсюдилися внаслідок завоюванням у багатьох країнах західної півкулі – південна Америка чи Карибський регіон. Тарнавський вивчив іспанську мову, а вдосконалив її, очевидно, вже мешкаючи в Іспанії, і як новітній конкістадор узявся відкривати для себе поетичні та культурні пласти. Можливо, були у нього ще якісь мотиви, але про це мені не відомо. Мова Сервантеса і Гарсії Лорки тепер підзирала за Тарнавським з усю: в архітектурі міст, гарячих помаранчів і лимонній слині міських псів, зачаруванні краєвидами, в еротичних мареннях і відчуттях власного тіла. У тій книжці поет, перейшовши на структуру прозових уступів, наче спеціально експериментує з формою, щоби викликати в читача здивування: а хіба так виглядають вірші? А так можна? Та це казна-що?

Дім Тарнавського у Вайт Плейнс, якась година-півтори від Нью-Йорка, нагадував, принаймні зовні, іспанську чи італійську забудову. Випадково чи ні, але у внутрішньому дворикі – стрімка гірка та дерево, на міцних гіллях якого у шістдесяті сиділи, баламкаючи ногами, Драч з Павличком. Я був там одного разу й, обійнявши по-приятельськи стовбур, спробував дослухатися до шумливих соків під грубою корою. Чи, бува, це не потоки поезії та уривки з розмов, що перетворили людські слова у гуркотливу рослинну кров?

Пригадую нашу першу зустріч: до мого переїзду в Нью-Йорк ми не були особисто знайомі. Юрій якось дізнався мій тоді бруклінський телефон, й ми домовилися зустрітися в Мангетені. Ми зайшли до якогось бару, замовили пиво і почали розмову. Тоді він подарував мені «Поезії ні про що та інші поезії на цю саму тему» (1970) та щойно виданий в Україні трьохтомник. Віддячитись я нічим не міг, бо наступна моя книжка планувалася лише наступного року. Попри різницю у віці, він одразу запропонував перейти «на ти», таким чином скорочуючи вікову дистанцію і прибираючи різноманітні умовності.

А тепер головна теза цієї есеї: що означає без Тарнавського? Перше – чи можлива українська література без Тарнавського? Тобто якби він не обрав українську мову (хоча часами відходив від неї, пи-

Німеччина, 1950

шучи і видаючи свої твори англійською) – ну, до прикладу, як Чарлз Сімік (при народженні Душан Сіміч) сербську? Звісно, що все в цьому світі можливе, але ми зупиняємося на цьому припущенні для того, щоби усвідомити значення письменника Тарнавського. Він був від самих початків заряджений насамперед на протистояння з традицією. Його радикалізм у творчості та судженнях про літературу і мистецтво варто сприймати як бажання звести порахунки з патріархальністю нашої літератури. Чи у Тарнавського були попередники? Були: і Семенко зі своїм футуристичним «мертвопетлянням», і Костецький з його авангардистськими спробами в драмі. Однак м'яка пластика української мови, переважно фольклорна традиція у змісті та формі посилювала виклики новим творцям українського слова для змін. Змінювали – писали про місто, експериментували зі стилями, намагалися формалізувати структуру тексту, але домінанта не зникала, вона видозмінювалася від мелосу Олеся до громадянськості Симоненка, від епічних полотен Панаса Мирного до міфологізованої прози Валерія Шевчука. Ніхто не міг би передбачити й запрограмувати, що кілька хлопців та дівчат, які переїхали з батьками чи без, по закінченні Другої світової війни зможуть створити інший центр української культури, пов'язаний з материком лише мовою. Їх була така маленька горстка, цих дітей українських скитальців, що навчалися в таборових гімназіях, опановували німецьку мову, проходили пластовий вишкіл. Їхні імена тепер як прибережний

атлантичний пісок шурхотять сторінками видань – Віра Вовк, Женья Васильківська, Богдан Бойчук, Емма Андіївська, Юрій Тарнавський, Богдан Рубчак і перша дружина Тарнавського, Патриція Воррен, прибравши собі літературний псевдонім Патриція Килина. Шість худючих, зморених війною та лихоліттям фігур – і одна американка, що волею обставин стане українською поеткою.

Друге, що впливає з цього прийменика без, – бо він як вказівник скеровував би нас до відсутності буттєвості, що означала б пустку, нічим не наповнений простір, тому присутність Тарнавського викликає чимало роздумів, суперечок і висновків. Мова його поетичних творів жорстка, почасти математична, на позір у ній відсутній органічний український ліризм – але тільки на перший погляд. Доводилося чути, що Тарнавський – найбільш неукраїнський поет в українській літературі. Овва, а за чим це визначали? За місцем проживання, за тематикою, за формальними ознаками? Милі дурники, ви й не підозрюєте, що Борхес сказав про себе і світ. Можливо, ви також і не розумієте, що Тарнавський з кожною своєю збіркою як міг проламував – так-так, проламував – залізні брами нашої доморощеності й традиційності в літературі. Традиція – не вирок, але нею потрібно вміло послуговуватися: відштовхуватися та йти далі. Чи традиція буває виключно національною? Ні – вона не обмежена мовними рамками. Культура ж бо – пам'ятаймо – вселюдська. Ех, знову той Борхес!

Третє, про *тепер без Тарнавського*. Тобто *тепер* після його фізичного небуття перероджується у категорію постійного. *Тепер* це означає *завжди і назавжди*. Тобто назавжди він полишиться автором *Поезій про ніщо* і поеми *Ура на*, роману *Шляхи* і драми *бх0*, прихильником модернізму і сповідувачем екзистенціалізму – одне слово, зітканим із суперечностей, як і належить справжньому митцеві. Тарнавський був своєрідним Дон Кіхотом української поезії. Він до кінця обстоював свою естетичну програму, не зраджуючи їй, не гнався за тимчасовими віяннями. Можливо, тому був самотній і непоступливий. У приватному спілкуванні Тарнавський не був легким. Кажу це, знаючи тисячі розповідей про нього з уст багатьох людей. Комуś не подобався його радикалізм, комуś – його творчість, комуś – приватне життя. Зрештою, чужі розповіді розповідями, а мені довелося чимало разів бачитися і розмовляти з ним, пити пиво і ходити нью-йоркськими вулицями. Одного разу ми сиділи в концертній залі поруч. Це був концерт, складений з творів авангардової музики. В програмі значився й один твір Леоніда Грабовського для бас-саксофону. Але саксофоніст припізнався з лєтовища, бо долітав до Нью-Йорка з іншого міста, про що публіці було оголошено. Ми чекали, слухаючи за порядком інші твори інших композиторів. Нарешті вивезли на підставці сріблястий тлустий бас-саксофон з гирлом, у якому можна вирощувати помаранчеві куці, і звуком, що нагадує рипання старої розсохлої хвіртки. Я глипнув на Тарнавського – його обличчя світилося в перелітці осяяння. Ми не часто говорили про музику, а тут я побачив його витягнену жиливу шию, що вмить перетворилася на тонку струну.

Мабуть-таки, тисячу разів мав рацію Еміль Чоран, кажучи, що *людина мешкає не в країні, а живе всередині мови. Батьківщина – це мова і більш нічого*. І ще один чоранівський вислів: *для письменника змінити мову – зрідні писанню любовного листа зі словником*. Тарнавський легко переходив з мови на мову, принаймні з української на англійську і навпаки. Що стимулювало його це чинити, можна лише здогадуватися: розчарування в українських читачах чи бажання через англійську розширити читачку аудиторію? Чи, може, балансування поміж мовами надавало йому більшої рівноваги? Я гадаю, що він міг писати й іспанською. Але українську зберіг і відданим клятві самураєм носив її, як меч, для ритуального характеру.

Популярні ідеї французьких філософів 1960-х до настанов життя й культури наповнювали енергією змін. Так, ці зміни відбувалися, але на

Львів, 2011

протигагу футуризму чи авангардизму з 1920-х, філософське око у 60-ті роки скептично споглядало за навколишнім світом, позначаючи його абсурдністю, меланхолією та розчаруваннями. Сумнівався Сартр, накликав всесвітню чуму Камю, поселяв своїх героїв на пустирі Беккет, Чоран розмірковував над індивідуальними й космічними розчаруваннями. Тарнавський особливо в поезії досліджував, як сказав, анатомію простору, тіла, речей та речовин, поет наче скальпелем розрізав смужки пейзажів з архітектурою, сповненою темних будинків, зі звалищами ліжок для коханців, лабіринтами чужих доль і вулиць. Його поетика далека від конкретики та деталей топоніміки, єдине, про що він добре знав і про що писав – це про свої сумніви; єдине, чого він прагнув – незалежності та свободи. У Тарнавського індивідуалізм возведений до космічних площин, а за прихованою іронією та сарказмом – любов великого серця до проминальних миттєвостей людського буття.

Я відшукав у своїй бібліотеці книжки Тарнавського з дарчими підписами, вони позначені 2001 роком. Небагатослівні: одна – «На добре читання», інша – «Сердечно». Почав гортати навмання. Мій погляд зупинявся то на назвах віршів, то на окремих рядках, то на словах, і коли в одному із віршів поет просить, щоби його прах розвіяли до останньої молекули, – подумалося, що молекули віршів, зібрані в його книжках, житимуть тепер без нього своїм життям. А його прах цієї суботи, 25 жовтня, назавжди змішається з молекулами землі.

Вперше надруковано на zbruc.eu

З діяльності осередків ФІЛАДЕЛЬФІЯ

Під час презентації

У Філадельфії вшанували пам'ять академіка Леоніда Рудницького. 28 вересня на форумі Релігійного Товариства українців католиків «Свята Софія» США відбувся пропам'ятний вечір на честь академіка Національної академії наук України (НАН) проф. Леоніда Рудницького (1935-2024).

Народився Леонід Рудницький 8 вересня 1935 у Львові в родині Івана-Теодора Рудницького — правника, сотника УГА, співтворця Листопадового чину (1918) та військового аташе ЗУНР та Юлії з Лужницьких Рудницької.

Під час Другої світової війни, в 1944 р., родина Рудницьких виїхала до Німеччини. У 1951 р., у віці 16 років, Леонід залишився без батька, а наступного року переїхав з матір'ю до США. У 1958 році завершив бакалаврські студії у Ласальському коледжі у Філадельфії. 1960 року здобув ступінь магістра з германістики в Пенсильванському університеті, а в 1965 р. року захистив докторат на тему «Франкові переклади з німецької літератури» в Українському Вільному Університеті (УВУ) в Мюнхені.

З 1959-1960 навчального року Л. Рудницький викладав в Ласальському коледжі, де працював довгі роки, спочатку на посаді звичайного професора германістики, згодом славістики та порівняльного літературознавства, далі — звичайного габілітованого професора (захист габілітаційної праці на тему «Роберт Льюїс Стівенсон і Юрій Клен» відбувся 1972 року в Українському Католицькому Університеті в Римі). Паралельно, у 1988-98 роках, Л. Рудницький професорував у Пенсильванському університеті у Філадельфії та Українському католицькому університеті (УКУ). Тоді ж його обрано директором філії УКУ у Філадельфії (за рекомендацією Йосифа Сліпо-

го), директором Програми центрально- і східноєвропейських студій уже в Ласальському університеті.

У 1985—1986, 1989—1990 він був головою Міжнародного товариства ім. Івана Франка у США. У 1992—2006 рр. - Президент Світової Ради Наукових Товариств ім. Шевченка (НТШ). Тривалий час обіймав посаду декана філологічного факультету і члена сенату Українського Вільного Університету в Мюнхені, а від вересня 1998 до 2004 року був його ректором. З 1994 р. — іноземний член НАН України.

За 50 років членства в Товаристві "Свята Софія" США був Директором Філадельфійської філії УКУ, Секретарем Товариства, а відтак - 5-тим Головою Товариства (2004-2018). До нього Товариство очолювали: Патріярх Йосиф Сліпий, Владика Іван Хома, д-р Романа Навроцька, проф. Альберт Кіпа. Понад чотири плідних десятиліття Леонід Рудницький присвятив розвиткові ідей засновника Товариства Патріярха Йосифа Сліпого, який до кінця днів залишався його моральним авторитетом. Академік Л. Рудницький відійшов до вічності 8 грудня 2024 року. В рамках події, що відбувалася у змішаному режимі, своїми спогадами про Л. Рудницького поділилися донька Катерина Шрей-Рудницька; близький приятель і колега проф. Альберт Кіпа; ректорка Українського Вільного Університету проф. Лариса Дідковська; голова Наукового Товариства ім. Шевченка в Україні проф. Роман Кушнір; колишні студенти проф. Ігор Набитович, Лев Іваськів, Уляна Процюк, д-р Юрій Ісаїв; дійсний член НТШ в Америці д-р Василь Лопух.

Відтак відбулася презентація наукового збірника «Леонід Рудницький. Науковець, педагог, громадський діяч» за редакцією Ірини Іванкович, що побачив світ у львівському видавництві АРТОС. Книгу сформували статті з різних царин гуманітарних знань, а також есеї та спогади про видатного вченого і цілісного чоловіка-християнина. Збірник поділено на тематичні розділи, які вимовно визначають головні вектори життя й діяльності Л. Рудницького: «Українська діаспора і світ», «Літературознавчі студії», «Церква і релігія». Серед авторів - відомі й авторитетні науковці: Митрополит Борис Гудзяк, Ігор Гирич, Ігор Набитович, Людмила Попович, Микола Рябчук, Людмила Белінська, Степан Хороб, Василь Махно, Людмила Тарнашинська, Василь Лопух, Марк Томас та ін.

Зібрані під однією обкладинкою, ці дослідження покликані стати не тільки даниною пошани і пам'яті, а й оригінальними сучасними інтелектуальними пропозиціями, актуальними в обставинах екзистенційної боротьби українства проти московського імперіялізму. Доповнений світлинами, збірник справедливо займе гідне місце у книжковому арсеналі досліджень про визначних українців.

Виступає Борис Ґудзяк

ВАШИНГТОН

У Соборі Пресвятої Родини у Вашингтоні відбулася презентація монографії Любомира Крупи «Вплив митрополита Андрея Шептицького на суспільне і культурно-просвітницьке життя в Галичині кінця XIX – першої половини XX століття»

Цей захід був організований Вашингтонським Осередком Наукового Товариства імені Шевченка з нагоди 160-ї річниці з дня народження митрополита Андрея Шептицького — великого духовного провідника та дійсного члена НТШ з 1925 року.

Особливим цей вечір зробила й пам'ять про самого автора монографії — історика, науковця, члена Тернопільського осередку НТШ Любомира Крупу. Йому 2 вересня цього року мало б виповнитись 50 років... Але назавжди залишиться молодим у наших серцях. У перший день повномасштабної війни Любомир добровільно став на захист України. Він загинув у жорстокому бою на Харківщині. Вшануванням його пам'яті стала ця книжка — наукова праця, яка побачила світ у тернопільському видавництві «Підручники і посібники» рівно в річницю його загибелі. В основі монографії — дисертація, яку Любомир захистив ще 2003 року.

У презентації взяли участь високоповажні спікери: Архієпископ, д-р Борис Ґудзяк — митрополит УГКЦ у США, Президент УКУ, дійсний член НТШ, Протоіерей, д-р Марко Морозович — Директор Центру українських церковних студій імені єпископа Василя Лостена (Католицький університет Америки), Марія Лупій — працівниця Конференції Католицьких Єпископів США.

Кожен із доповідачів торкнувся різних граней спадщини митрополита Шептицького — від його впливу на політичне й громадське життя до глибокої турботи про освіту і молодь, що й сьогодні залишається напрочуд актуальною.

Особливо зворушливою була промова онлайн з Тернополя дружини Любомира Крупи — Ірини, яка подякувала всім присутнім за пам'ять про її чоловіка та підтримку його наукової праці.

Серед гостей були представники наукової та релігійної громади, а також воїн ЗСУ Олександр із дружиною Ольгою, які зараз проходять реабілітацію у США. Презентацію також транслювали онлайн, аби ще більше людей могли доторкнутися до цієї події.

Щира вдячність усім, хто допоміг організувати цей вечір пам'яті та науки: Оргкомітету НТШ у Вашингтоні (д-р Богдана Урбанович, Юрій Добчанський, д-р Наталія Гавдида), священникам Собору Пресвятої Родини і його пароху о. Роберту Гітченсу, Інституту Святого Гавриїла та його директору о. Юрію Козловському, а також Українській Федеральній Кредитовій Кооперативі «Самопоміч» (UKRFCU) й її керівнику Анатолію Мурзі.

Такі зустрічі — це більше, ніж презентація книги. Це акт пам'яті. Це вияв вдячності. Це ще один крок до збереження нашої історії та честі наших героїв.

Богдана Урбанович, Марія Лупій, Марко Морозович, Борис Ґудзяк, Наталя Гавдида, Юрій Добчанський.

Ганна Осадко

Письменниця, науковиця, ілюстраторка. Членкиня Українського ПЕН, докторка філософії. Проілюструвала понад 70 художніх книг, видала 6 збірок поезії та малої прози, а також 15 дитячих книг. Книги перекладені англійською, німецькою, польською, французькою, хорватською, болгарською мовами.

Пам'ять з усіх життів...

rogranychchya.com

Ця безмежна країна із електронною поштою
rogranychchya.com,
Ця генетична мішанка, ці сусіди, що воріженьки або дотичні,
Ця народна розвага —
щовіку щороку білити дерева вапном,
Бо, по-перше, це гарно,
а по-друге, так склалося історично.

Бо весна і війна, як завжди, паралельно,
бо треба картоплю садити,
Рискаль і вила — інструменти народні,
та граблі — у центрі цієї сансари,
У цієї країни по цілому світу розкидані
(вирвані із корінням) діти
Із генетичною пам'яттю регулярно приймати
(краще би завдавати) удари,

Із пограничною впертістю інтелігентного ходіння в народ,
Із локальною амнезією, з незакритим гештальтом досі,
Цю безмежну країну сотні раз рятували диханням рот у рот
Ті, що люблять.
І вона ще не вмерла, як співають дзвінкоголосі.

І мені болить — пам'ять і поперек — від історичної фізкультури
(підвелися_упали) упродовж століть (з колін_на коліна),
Бо rogranychchya.com — це завжди велика спокуса і авантюра —
Покористатися з неї_безмежної
і звалити до якогось Берліна.

Бо тим, що не люблять — насправді однаково.
 А нам тут жити і поживати.
 Бо дорога кожна травинка її, кожне слово і кожна її дорога.
 Бо застрягає клубок у горлі — підкресли потрібне —
 з каміння а, може, вати,
 Бо воли ревуть — і ніяк не вгамуються.
 І чайка квилить небога.

Велике прання

– Першого дня Вона розділяє цей світ за кольорами:
 біле – до білого, до чорного – чорне, і (за потреби)
 всіх барвистих – окремо. Це Заповіт Великої Мами, –
 так до неї_малої колись говорив ребе.

– Другого дня Вона ділить (просто-делікатне) на касти –
 Вибирає режим, згідно карми чи міри забруднення, пані Бог –
 І талує всередину. Це доля. Цього неможливо відкласти.
 А на третій – вмикає пральну небесну машину «Bosh».

– А це страшно? – питає вона_мала у мудрого ребе. –
 Отак, на всіх обертах, отак, утрачаючи голову, навшаня?
 То доганяти його у натовпі, то тікати, відштовхуючи від себе...
 Як не згубити свою половинку в тому глумі прання?

Коли кидає на поворотах, коли доля в окропі тебе купає?
 – Тоді саме час, аби ставати досконалими, ніби пані Бог –
 Це «Любов» називається, – каже ребе. – Інколи це порівнюють з раєм.
 Так воно й виглядає, урешті. Кругла, як сонце, любов. Удвох

Тоді вони сяють. Сяють зсередини, у них німби на усе тіло!
 Вони крутяться у барабані. І їм по тамтаму увесь світ.
 Тоді вже не має значення – кольорове, чорне чи біле.
 Тоді центрифуга навіть не діє. Просто життя-політ.

– А що потім? – запитує вона заворожено. – Як їм уникнути стоку?
 Хто зберігатиме їхнє саяво довіку? Хто їхні сльози витре?
 – А потім вони розлюблюють – як відходять щодень на півкроку,
 і між ними все менше слів і все більше повітря... –

каже ребе. – Та доки триває велике прання, вони будуть шукати
 одне одного, визирати у натовпі, навіть вночі, навіть зимою:
 діти одного шкарпетково-панчішного комбінату,
 діти, що питають навропацьки : «Ти ще зі мною?»

... Одинокі й розгублені, ліві та праві, темні та кольорові –
 Доки крутиться барабан-планета, доки родяться їхні діти,
 Дай їм, пані Боже, чистого серця і сонячної любові,
 А на виході з пралки –
 одне одного не загубити.

Травми такі шкільні, трави такі шовкові,
вересень нюшить дим — палять бадилля з ночі,
Всі врожаї — в мішках, діти усі — у школі,
Добре, що вже не я, й згадувати не хочу

Ту — півніму, малу — зайчика золотого,
Білі банти_бинти над ешафотом парти,
«тихо!», «сидіти!», «фас!» — і одного отого...
Він промовчав про те, що би сказати варто.

Голосе дивний мій, гола гора і камінь —
Пам'ять з усіх життів — ті що були і будуть...
А унизу, поглянь — править в сільському храмі
Дивний коректор душ.
«Душно», — зітхають люди.

Осінь, оса сумна — де ж бо варення з вишні?
Трави сухі — ні сліз, ні нарікань, ні жалю.
Вересень нюшить дим, бульбу збира Всевишній,
Фірман бере мішок, фірман співа про Галю,

Про молоду, про ту, що до сосни за коси,
Ні, не шкода, бо що ж, краще б сиділа вдома,
Голосом п'яним в ніч, в осінь глуху голосить,
Пил,
і Чумацький шлях,
сіно_любов_солома.

Світ за вікном: об'їзна і сніги,
Що засипають її безголово.
Вітер, заправка, ніщо навкруги,
Хлопець на ровері з ранцем від Glovo —

Наче один із царів — щось комусь
Через сніги — невідомо для кого.
Фури, загорнуті в хустки бабусь,
Мацають фарами довгу дорогу.

Жменя зірок — як насіяний мак,
Темних будинків холодні лещата.
Котре життя кожен вчиться отак —
Вдячно приймати, любити, прощати.

Білих банальностей білі слова,
Знаки, як сови, товчуть головою
В шибку: «Допоки ти будеш жива,
Та і опісля — я буду з тобою».

Наснився дім — уже чужий. Ми дві —
 Я і сестра. І двері навстіж. Кроки —
 Туди, углиб. Зарубки на лиштві,
 Де Ані-Олі три-чотири роки.

Де білий пес? Де книги, як птахи?
 З усіх рослин — лише гірке алое.
 Бабуся де? Дідусь? І де батьки?
 На цілий світ нас двоє. Тільки двоє.

Тримаючись за руки, ми йдемо
 По коридору, через всі кімнати,
 По тому сну, неначе по кіно,
 Гукаючи намарно маму-тата.

Де всі? Гримить Катрусин кінозал,
 Стікає кроків порване намисто,
 Бо це життя — лише вокзал. Вокзал.
 А всі — чотири горбики за містом.

Мамо і тату, в нас уже тиждень війна.
 Першого ранку я плакала,
 Та наступного дня вже здавала кров і плела маскувальні сітки.
 Третього дня забракло тканини,
 То ми із сестрою розпотрошили вашу шафу:
 всі ті прекрасні шалики, які ти, мамо, вдягала весною,
 постільну білизну, що купила для внучки,
 татові майки й сорочки із льону.

А потім тканини забракло ще раз —
 Сітка у нас широка, аби захистити нею всю Україну —
 То кума відчинила свою крамницю з тканинами —
 І ми різали на тонесенькі смужечки
 Софт і котон, ситець, бавовну:
 Чорну, зелену, пастельну, коричневу, охру.

Врешті у магазині лишилися тільки із квітами та в горошок.
 У всіх магазинах, мамо і тату, у всіх магазинах по Україні.

Тож коли переможемо, наші жінки
 Одягатимуть сукні лише яскраві, лише заквітчані, загорошені.

Що ще? — питаєте.
 Як би оце сказати, щоб ви не так хвилювались?
 Сашка пішов на війну. Так, не вміє стріляти. Так, не служив.
 Але він швидко вчиться.

Сонька координує волонтерів. Як на роботу — з 9 і до 7.
Втомлюється страшенно. Не прокидається навіть під час сирени.
Хлопці підвозять, вантажать, допомагають.

А, ще одне — не дивуйтесь,
у вашій квартирі тепер живуть люди із Києва.
Жінки і діти. Вони хороші, мамо і тату.
Але ж ви це бачите і без мене.

Тату, твій Путивль наші відбили. І Кубер твій відбили.
В Сумах і Конотопі було дуже спекотно. Бомбардування і танки.
Харків уже кілька днів під градами. У мене там друзі.
В Чернігові страшно. Крилаті ракети влучають у школи.
Київ стоїть на смерть. Не на свою, а їхню.

Ви не хвилюйтеся, мамо і тату.
Знову сирена. Ні, не тікаю.
Куди тікати? Зараз на цій планетці ніде не безпечно.
Ні, не страшно. У нас після дев'ятої тепер треба вимкнути світло.
По всіх будинках, щоб не бути яскравою мішенню.
Але і це марниця, вони ж не прицільно стріляють,
а валять ракетами абияк,
Дуже здалеку,
Їм навіть страшно поглянути в очі жертвам.

І єдина свічка зараз у моїй хаті —
Біля вашого портрета,
Сиджу, розмовляю із вами і навіть думаю
(вибачте, мамо і тату) —
Як добре, що вас вже немає,
Що ви померли у мирі.

Календар війни

Почалось, як завжди, на світанку. Найперші зірвалися з ліжка Харків, Донбас.
Потім вибухи в Києві й Сумах. Потім Одеса-мама — долетіли ракети й до неї.
Острів Зміїний з його кораблем. Гостомель, Охтирка, де Бог воює за нас.
24 лютого — колись це був День народження лотереї.

Пруть на Київ. ЧАЕС захопили. Воєнний стан, довгі черги, воєнкомат.
Містами розлізлися броне — (не ті, що -носці, а ті, що уже -транспортери).
Україна палає. Україна гатить у ворога і голосно б'є у світу набат.
25 лютого — колись це був День народження револьвера.

Великий вихід із окупації. Чорні валки людей, домашніх тварин, машин,
Тільки вінець вже терновий, бо вже немає ні вірусу, ні корони.
Малин, Путивль, Волноваха і Київ. По трасах — криваві сліди від шин.
1 березня — колись це був День цивільної оборони.

Ці розстріляні волонтери, що везли автівкою корм для тварин у Бучі,
Ці солдати, такі ще юні та світлі, що співають побіля багаття. І гинуть біля.
Цей розбомблений пологовий в Маріуполі. Ці сльози — струмки пекучі.
6 березня — колись була Прощена. Відсьогодні це непростенна Неділя.

День і ніч у підвалах, у сховищах, у довгих захланних горлянках метро,
Під лементи плакальниці-сирени, під останні подихи теплотраси —
Скільки сьогодні прийме біженців з України святий Петро?
9 березня — у минулому і повіки віків уже — днюха Шевченка Тараса.

Жінки і діти тікають на захід, покинувши пуповину, закопану у садку,
У розбитому вщент селі. Але гляньте — вертаються! — за покликом серця і сонця
Хлопці — ті, що й не мусили, та не могли інакше — в українську сансару важку.
14 березня — День українського добровольця й Божого охоронця.

Вже не плачуть, а просто мовчать, зціпивши зуби, Маріуполь, Херсон, Ірпінь,
Телефонна остання розмова із Харковом — як перед смертю причастя,
Чорним круком регоче над світом Чорнобаївки хижа і лиховісна тінь.
20 березня — у минулому День весняного рівнодення, День щастя.

Бабця підігріває над свічкою воду, а внук заворожено дивиться крізь фіранку:
Коли падають фосфорні бомби — то з'являються спалахи фарби срібної,
Гарно, як ліхтарики на ялинці! Але надто мізерні шанси дожити хоча б до ранку.
21 березня — колись дуже давно — День поезії, нікому вже не потрібної.

Вся Україна — як великий котел, де булькає доля, де весь світ тримається за коріння,
Де хлопці й дівчатка вмирають усоте за день, де за ніч сивіють комбриги,
Де ти вперше стріляєш у ворога — й не відчуваєш докору жоднісінького сумління.
2 квітня — у минулих життях — дай, Боже, пам'яті... Це був День дитячої книги.

Oksana Maksymchuk

Oksana Maksymchuk is a bilingual Ukrainian-American poet, scholar, and literary translator. Her poetry has appeared in *Blackbird*, *Cincinnati Review*, *Prairie Schooner*, *Salamander*, *Sugar House Review*, and other journals. Judges Cole Swensen, Oliver de la Paz, and Maggie Smith named Maksymchuk's manuscript *Tongue Ties* a finalist for Tupelo Press's *Snowbound*, *Berkshire*, and *Dorset* prizes. In Ukrainian, she is the author of poetry collections *Xenia* and *Lovy* and a recipient of Bohdan-Ihor Antonych and Smoloskyp prizes, two of Ukraine's top awards for younger poets. Oksana's translations were featured in *Modern Poetry in Translation*, *Words Without Borders*, *Poetry International*, and the Best European Fiction series from Dalkey Archive Press. With her husband, Max Rosochinsky, she coedited *Words for War: New Poems from Ukraine*, a NEH-winning anthology of contemporary Ukrainian poetry.

I remember...

Still Life of a Person with a Pug

She was walking her pug
down the street in a town
where she spent her childhood
and teenage years

still in her winter coat
even though it was getting
warmer, and the buds on the poplars
grew engorged

Something bit her
in the back, and she fell
and lay there
on the sidewalk

The next day, a neighbor brought out
a sheet with tiny roses
for that which was once her body
a matching pillowcase for the pug's

A passer-by took a photograph
and posted it on Telegram
causing an avalanche of
angry emojis
Water under the Bridge

No more bridge now
but the river
flows as it did before

like a single tear
rolls down the face
of the landscape

tears through the terrain
laid out for it by another tear
and another before it

Doesn't grieve when the towns
clustered along its banks
lie in ruins

Doesn't weep
cradling the corpses
toying with the remains

Indiscriminate
like a poem's flow

reflecting everything
changing nothing

Drone Footage

When a shell strikes a person
there's a scattering

resembling a flock of birds
taking off

hands flying in the air
signaling

feet levitating
in mid-kick

their avian shapes
casting shadows

lithe and carefree
from on high
Rocket in the Room

what the rocket has in common
with the room full of children
is its current location

somebody thought the rocket
belonged in the room with children
and now it's here

in time
someone else will come
and collect the pieces

of the rocket and of the children
weeping and shouting insults
at the sky

but for now
this rocket and these children
are an unsorted matter

a puzzle
awaiting a solution

Approximations

Waking up in a borrowed room, in a body
borrowed for a time, in a time
borrowed and hardly used

I remember how light
my head becomes when the boys overtaking us
in the alley tickle me with guns

running them down my spine, then my hip
How I levitate, the force of a scream suppressed
lifting me up and up!

And the way it gets dark when strange men
pound on my door at night
shouting "Open up, or we'll break it in!"

Right before the war, I'd wake up in bed
dreaming of another bed, body in it exposed
bone by bone, like a radiograph

through a brilliance, an explosion
tearing at the membranes
that ensconce the sleeper

Close, yet not
an exact match, like a rhyme in a poem
you compose posthaste, lines

blurred by terror

Артем Чапай

Артем Чапай - це літературний псевдонім Антона Васильовича Водяного. Артем Чапай – український письменник, перекладач, репортер і мандрівник. З лютого 2022 року служить у Збройних Силах України. Здобув ступінь бакалавра Києво-Могилянської академії. Артем Чапай півтора року мандрував Америкою. Після подорожі написав першу книгу «Авантюра», що вийшла друком у 2008 році. Чотири книги Чапая потрапляли до топ-5 конкурсу Книга року ВВС: «Подорож із Мамайотою в пошуках України» у 2011, «Червона зона» – дебют Артема Чапая у художній літературі – у 2014, «Понаїхали» у 2015, «The Ukraine» у 2018. «The Ukraine» також потрапила у список найкращих українських книг 2018 року за версією українського PEN, список найкращих книг 2018-19 років за версією Українського інституту книги, короткий список Премії міста літератури ЮНЕСКО. У квітні 2015 року вийшла спільна з Катериною Сергацковою книга репортажів із Донбасу «Війна на три

букви». Окремі оповідання та репортажі видано також англійською, польською, чеською та словенською мовами. Роман «Понаїхали» видано в перекладі Жюстін Донш французькою у 2021 році.

Не народжені для війни

(уривок)

Я чітко пам'ятаю своє головне почуття в перші дні, коли на мою країну насувався Морок. Я відчував любов. Усеохопну любов. І солідарність з усіма, кого бачив і про кого думав.

Потім це почуття розщеплювалося. В перші тижні здавалося, що ми всі в одному човні. Однак різні люди, природно, почали робили різний екзистенційний вибір. Тепер я мушу силоміць збирати свої почуття любові й солідарності до купи. Якщо не робити свідомого зусилля волі — інстинктивна солідарність обмежується лише тими, хто теж вирішив боротися, приєднатися до La Resistance. Про це я спробую детально розповісти далі.

А тоді, в перші години, дні й тижні вторгнення, я любив буквально всіх і все довкола. Ми тоді багато обіймалися. Чоловіки почали на кілька секунд притулятися одне до одного грудьми, що в мачистській Україні зовсім не прийнято.

В лютому 2022 року я відчував ніжність до кожної людини — й думав, що всі люди також відчувають ніжність до мене. Я відчував любов до кожної бездомної собаки — й собаки ці також, здавалося мені, стали на диво лагідні. Любов до кожної минулорічної жовтої, пожухлої травинки. До кожної цеглини під потрісканим мокро-сірим тиньком своєї старої дев'ятиповерхівки. Я відчував любов і співчуття до прив'язаної біля супермаркета маленької коричневої такси у блакитному комбінезоні. Вона тремтить, зазираючи у двері, де її господарка, напевно, терміново докуповує хліб, крупи, цукор та свічки. Я відчував любов до нахабного смугастого кота поміж вазонів на першому поверсі, за вікном бабусі, котра раніше дорікала мені за негідну, на її думку, "для такої статечної людини" поведінку. Любов до самої цієї

сварливої бабусі, котра тепер притихла, витирає слюзи зап'ястком і дивиться на менезнизу вгору: “Як таке можливо?”. Я широко, до болю розплющеними очима дивлюся на неї й не знаю, що сказати. Я відчуваю любов до молоді веснянкуватої мамі-одиначки з п'ятого поверху, яка поспіхом зносить у машину люльку-автокрісло з немовлям. Маленька, худенька жінка надривається, перехиляється набік від ваги. Схлипує.

Вночі, в лютневій пітьмі, ми з дружиною прокинулись у нашій квартирі на острові Русанівка посеред річки Дніпро в Києві. Від вибухів трусилися стіни. Вібрація відчувалась аж у хребті. Дружина визирнула в пітьму і сказала:

— Це воно.

Звичайно ж, у нас була заздалегідь зібрана “тривожна валіза”, як рекомендував уряд. Точніше, це був туристичний “тривожний рюкзак”. Але ми не вірили. До останнього дня миру — ми не вірили, що це насправді станеться. Ну не може знову — після всього — в Європі — в Європі двадцять першого століття — не може одна країна отак узяти і вторгнутися в іншу. Правда ж? Ну не може. Не може. Зараз не ті часи. Так не буває.

Наші діти в останню ніч миру спали в наметі. У нас є — була — буде — сімейна традиція. Часом, якщо діти чемні, я розкладаю посеред кімнати намет і засинаю в ньому поміж обох синів. Вони це дуже люблять. І я люблю. Ми нібито “готуємося до походів, коли підростемо”. Насправді, звісно, головне — що діти засинають у моїх обіймах. Пізніше я все одно переходжу до дружини на двоспальний ортопедичний матрас. Коли тобі за сорок, важко спати на туристичному килимку на твердому паркеті. Спина болить.

Попереднього вечора діти були, правда, нечемні. Сварилися поміж собою. Молодший відмовився чистити зуби. Але ми з дружиною в останню мить вирішили їх “амністувати” й усе одно розклали намет. Я досі радий цьому рішення. Я досі щасливий, що в останній вечір миру мої двоє маленьких синів засинали в моїх обіймах. Я думав, що запам'ятаю цей факт лише я. Але ні. Недавно старший синочок, біженець, написав мені з Німеччини: “Коли закінчиться війна, я найбільше мрію знову спати з тобою вдома в наметі. Бо я пам'ятаю, що коли почалася війна, ми його не склали”.

— Діточки, прокидайтеся, — виймав я їх на руках із намету о п'ятій ранку. — Сьогодні школи не буде. Їдемо до бабусі.

— Прямо зараз? — спросоння не повірив старший.

— Так, кошенята. Бабуся дуже за вами скучила. Вона ж вас майже два роки не бачила.

Ми не возили дітей до бабусь і дідусів від початку коронавірусу, щоб не ризикувати заразити літніх людей. Однак пандемія в Україні закінчилася в один день, 24 лютого 2022 року. Між іншим, в Україні часом кажуть просто “двадцять четверте”, без місяця та року. Й усі розуміють.

Бо це два різних життя. “До двадцять четвертого” та “після двадцять четвертого”.

Коли вночі двадцять четвертого ми з Оксаною прокинулись від вибухів — я перевірів новини на телефоні й першим ділом кинувся до комп'ютера, бо підробляв з дому редактором новинної стрічки на великому сайті. Моїм першим інстинктом був професійний: ми запізнилися з новинами. Лише створивши на автоматі два-три тексти, я почав думати про те, як це абсурдно. Що я, блядь, роблю? У мене діти сплять у наметі. За вікнами вибухи, на Київ сунуть загарбники.

Тим часом виявилось, що Оксана, на відміну від мене, потай готувалася. Вона заздалегідь домовилася із подругою — хрещеною нашого старшого сина — що та “в разі чого” вивезе нас машиною. Своєї ми не мали.

Тепер, коли “в разі чого” прийшло, нам потрібно було знайти таксі, щоб добратися до цієї подруги. Вона чекає в автоколоні. Вже почалися затори.

Звісно, таксі не було. Діти давно сиділи вдягнені, дуже чемні та тихі. Я підвищував і підвищував ціну в мобільному додатку. Жодної машини. І в той момент, коли я сказав Оксані: “Кажі кумі, щоб виїжджала без нас” — телефон пинькнув. Машина буде через кілька хвилин.

Водій був дуже заспаний. Коли ми переїжджали міст зі східного берега Дніпра на західний, він здивовано спитав:

— Чого це стільки машин о п'ятій ранку?

Він міцно спав у машині й нічого не чув. Він іще нічого не знав.

Таксист був із Запоріжжя: в Україні, типово для багатьох країн Європи, люди тяжіють

до столиці через роботу. Коли ми стояли в заторі на мосту серед Дніпра, таксистові подзвонили з рідного міста. Він узяв трубку:

— В сенсі розбомбили? А ви самі як?

Я дуже боявся, що він нас не доведе. Висадить і поїде рятуватися сам. Я ж кинув щойно свою роботу — свої новини.

Наставав сірий світанок. Потім сірий ранок. Затори сильнішали. В Україні водії не дуже акуратні, але цього разу всі були чемні. Ніхто не намагався на дорогому “Феррарі” чи “Лексусі” об’їхати по зустрічці, бо він кращий за решту. Ми всі в той день, здавалося, були однакові.

Таксист нас довів. Я дуже дякую йому за це.

Люди тоді одне одному допомагали. Люди в перші дні війни, здавалося, були неймовірно порядні.

Коли в машині подруги ми, переважно мовчки слухаючи радіо, проїхали за пів дня в заторах відстань, яка зазвичай забирає дві години, Оксана показала на однотонне сіре небо і сказала:

— Погода підходить. Якби світило сонце, це було б узагалі якось...

Цілий світ здавався сірим. Звуки долинали наче крізь ковдру. Страху не було зовсім. Усередині все зааніміло. Я професійний письменник, і ловив себе на дурному переживанні: я не знаходжу слів.

Я боявся не стільки, що ракета влучить у нас — як того, що діти по дорозі щось побачать. Трупи.

Але нам щастило. Двічі містечка, які ми проїхали, бомбили через кілька годин за нашими спинами.

Ми рухалися колоною з кількох машин. Крім куми, я нікого не знав. Моя дружина сиділа в її машині на передньому сидінні, тримаючи на колінах нашу собаку, повністю білого джек-рассел-тер’єра Б’янку. Б’янка постійно тремтіла. Вона тяжко хекала. У неї ж роками була своя собача рутинна: вранці провести дітей до школи, повернутися вздовж каналу через парк, погавкати на качок на Дніпрі. А тут ми кудись їдемо, незнайомі запахами, хазяйка пахне стресом, згря пахне стресом. І ніби мало цього всього — ззаду в машині ще й незнайома собака. Подруга за кілька днів до війни взяла цуценя бігля.

В якийсь момент на маленькій дорозі (ми об’їжджали затори основних трас) назустріч на

Київ проїхала військова колона. Солдатами сиділи верхи на броньованій техніці. Дружина й подруга водночас схлипнули. Як вони розповідали значно пізніше, обидві подумали те саме. “Скільки з цих хлопців доживуть до вечора?”

Інший раз ми об’їжджали затор ґрунтовою дорогою. З кущів назустріч виїхав танк. Перегородив шлях. Ми не знали, чий це танк. Мав би бути український. Але хтозна, наскільки глибоко в Україну зайшли росіяни. Радіоновини відстають.

Ми зупинились і постояли навпроти танка. Там ніхто не рухався. Ми всією колоною тихо та повільно — щоб не провокувати; щоб не з’їхати з дороги в поле й не загрузнути — розвернулись і поїхали у протилежний бік.

Я зазірав у власну душу. Обіймав дітей, між якими сидів — і думав. Тяжко та повільно, я крутив, крутив, крутив у голові думки та спогади. У мозку ніби масло загусло. Сильне тертя та в’язкість.

Ми добре знали, що живемо на бочці з порохом. Іще з 2014 року, коли Росія після ретельної пропагандистської підготовки захопила Крим і спровокувала конфлікт на Донбасі. До речі, тоді я теж не вірив, що таке буває в Європі двадцять першого століття. Пам’ятаю, в перші години питав у кримських друзів: “Ха-ха, нам тут кажуть, у вас якісь озброєні зелені чоловічки, ще й без розпізнавальних знаків? Це ж фейк?”. Не фейк. Відтоді ми знали, що так звана “русофобія” не така вже й “фобія”, бо російська імперія реально може в будь-який момент учудити нову хуйню.

Просто переважно ми про це не думали. Принаймні, не щодня. Тільки зрідка.

Років п’ять або шість тому ми з другом дитинства трохи впилися вином. І напівжартома, по п’яні, стали планувати. Як і куди тікати з України в разі, якщо Путін нападе. Зійшлися, що найкращі шанси — стежками, горами та річками на Румунію. Там кордони найменш захищені. (Приблизно так чоловіки, що дуже бояться, зараз і роблять). Я завжди писав тільки прозу. Мій єдиний дорослий вірш починався з рядка: “Коли прийде війна, я буду дезертиром” — однак тепер, теліпаючись поганими дорогами в чужій машині, вимушений вивозити власних дітей з власного дому, я не був у цьому настільки впевнений.

Сидів на задньому сидінні, обіймав обох синів. І крутив, крутив, крутив у голові липкі, тягучі, неповороткі думки.

Що відбувається всередині людини, яка ніколи й на думці не мала брати до рук зброю? Яка роками планувала тікати й ховатися? Чому і як вона змінює свій погляд? Що, що відбувається в голові? Вже другий рік, другий рік в армії я рефлексую про це. Розкручую, розплутую клубок. Але досі розумію не все. Хоча, здавалося б, достатньо подивитись у свою власну голову.

Можливо, були ключові моменти. А може, я визначив їх ключовими у ретроспективі.

Отже, двадцять четвертого по обіді ми всією автоколоною зупинилися поїсти в невідомому мені селі, у батьків одного з незнайомих мені людей.

Батько, худий вусатий селянин передпенсійного віку, мав добрі сірі очі. Золоту коронку на зубі. Міцне рукостискання, шершаві мозолі на долонях. Розмовляв суржилом — “нелітературною” українською з домішками російської. Він здався мені живим утіленням недемонстративної, глибинної, справжньої “ось-України”, того самого “українського Desein”, про який я любив писати у книжках. А ввечері того-таки, першого дня вторгнення Мороку, цього селянина мобілізували в армію. Чоловіків села, котрі раніше служили, вишикували перед сільською радою, видали автомати й виставили — для початку — на блокпости навколо. На момент, коли я пишу, цей дядько перебуває у військовому госпіталі. Поранений у бою проти росіян під Бахмутом на сході України.

Частково через нього, незнайому людину, в армію пішов і я.

Не знаю, як це почуття називається в інших країнах, а в Україні ми з незрозумілих причин називаємо його “іспанський сором”. Це коли щось робить інша людина — а соромно тобі.

Я побачив, як поведився молодий дорослий син після того, як дізнався про мобілізацію старого батька. Пригадуєте, як остаточно зламали Вінстона Сміта, головного героя “1984” Оруелла? Коли йому погрожували щурами, яких він дуже боявся, Вінстон почав кричати: “Не робить це зі мною, зробіть це з Джулією!” З близькою людиною. Після цього щось ламається назавжди, сказав потім Сміт.

Хлопець доїхав до села, де збирався ховатись, а ми з дітьми мали їхати далі. Дізнавшись по телефону, що його батька забрали в армію, молодий чоловік почав ховати очі й ховатися за спину жінок. Коли я просив його довести нас на трасу — він тихо відповів, що більше не хоче проїжджати українські блокпости. Вивозила нас далі жінка, якій мобілізація не загрожувала.

Я не засуджую. Просто я не хотів би, щоб таке сталося зі мною.

Мені вже тоді стало зрозуміло, що основний тягар, як завжди, ляже на плечі простих, непривілейованих людей. В Україні це ті бідніші люди, що живуть за місцем реєстрації у селах і малих містечках. Умовно кажучи, селяни, водії автобусів, будівельники, охоронці супермаркетів. “Ось-Україна”, про яку я писав. На противагу, такі люди, як я — такі, як син мобілізованого селянина — середній клас мегаполісів цілком собі може залягти на дно не за місцем реєстрації й невизначено довго “чекати своєї черги”. Бо нас не знайдуть, якщо ми не прийдемо добровільно. Ми зможемо лишатись “на інформаційному фронті”, “на економічному фронті” (такі пішли самовиправдання), де “ми потрібніші”, де “з нас більше користі” (теж стандартні фрази після початку війни). Так, я міг би продовжувати щодня писати, зокрема блоги та журналістику, як це робив до війни.

А от життями платитиме, як завжди, простолюд.

Звісно, зараз я відтворюю та раціоналізую в ретроспективі.

Тоді був просто пекучий іспанський сором.

Деякі побіжні фрази, рухи, навіть вирази облич, які потім запам’ятовуються до кінця життя, не обов’язково усвідомлюються як ключові в момент, коли відбуваються. Але ту різку емоцію сорому за іншого, коли хотілося не просто відвести погляд, а відвернутися — я усвідомив одразу. Бо це була перша сильна емоція, котра прорізала бляклий глухонімий світ після першої доби притрушеності, першої доби вторгнення Мороку.

Того вечора й наступної ночі, з безсонням від тяжких думок, я остаточно вирішив піти в армію добровільно й бути з простими непривілейованими людьми. А наступного дня доїхав до місця реєстрації й пішов до військкомату.

SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY LIBRARY: 2025 ANNUAL REPORT

Prepared by **Raymond Uzwyshyn**, Ph.D., University of California, Riverside / Chair, Library and Archives Committee

The Shevchenko Scientific Society Library and Archives Committee concluded a productive year in 2025 with committee members Olha Aleksic (Harvard Ukrainian Research Institute), Michael Andrec (Certified Archivist), Jurij Dobczansky (Library of Congress), and Lev Chaban (Harvard), with regular input from Anastasiia Denysenko, Ukrainian Language Archivist. Meeting monthly via Zoom on the third Tuesday of each month, the committee navigated ambitious modernization initiatives while maintaining the institution's century-long mission of preserving Ukrainian scholarship.

Foundation and Strategic Vision

The committee launched operations in January with an ambitious agenda addressing digital infrastructure, cataloging standards, and community engagement. Early priorities included exploring OMEKA software, online exhibitions, grant applications for digitization, and implementing Library of Congress Subject Headings (LCSH) with attention to decolonizing archival practice. Anastasiia Denysenko presented groundbreaking research on postcolonial concepts in library cataloging, examining nineteen academic and public libraries across the United States and prompting committee discussions on addressing colonial legacy in subject headings and improving online catalog visibility. NTSh-A holds 15,970 Ukrainian-language books out of 21,339 total volumes, making it the seventh-largest such collection in the United States, with approximately half of the library's users accessing resources remotely.

Staffing transitions marked the period as Marko Slyz departed his technology role in March after six years maintaining the Koha integrated library system and digital catalog infrastructure but returning later in the year to help with AI bot mitigation.

March-May: Policy Development and Infrastructure

Spring meetings focused on institutional infrastructure. Lev Chaban drafted a comprehensive Library Acquisition Policy, forwarding formal guidelines for collection development. Discussions of library management systems, particularly Koha implementation and Anubis migration, dominated technical oversight. The committee explored electronic catalog functionality while addressing practical concerns, including copyright policies for archival reproductions and permissions for publication.

Archives consultant Michael Andrec reported on policy refinements, including development of processing manuals and modifications to permission-to-publish forms based on researcher feedback. Samopomich Credit Union approached the library about potential collaboration on institutional history exhibitions, representing growing recognition of NTSh as a New York community cultural hub.

June-July: Consolidation and Summer Planning

Mid-year meetings addressed operational continuity, staffing recommendations and digital exhibition prototypes and Anubis system implementation to mitigate continued AI bot harvesting. Chair Uzwyshyn shared an update report with the Shevchenko Scientific Society Board meeting in August.

August-October: Grant Initiatives and Personnel Development

Autumn brought renewed momentum with the October meeting featuring Michael Andrec and Anastasiia Denysenko who collaborated on a grant application for hidden collections digitization. Denysenko also presented findings from the library member survey, providing crucial community feedback informing strategic priorities for the 2026 year going forward with the full report available for membership.

The committee evaluated collection donations, including Volodymyr Vasilaky's Ukrainian dictionary compilations. Walk-in donations throughout the year ranged from Ukrainian proverbs to displaced person camp memoirs, Shevchenko memorabilia, and early publication offers reflecting the library's role as a repository for diverse Ukrainian cultural memory. Recruitment of Nikolas Oktaba as library specialist in October strengthened operational capacity, positioning the institution for continued management assistance.

November: Governance and Operational Refinement

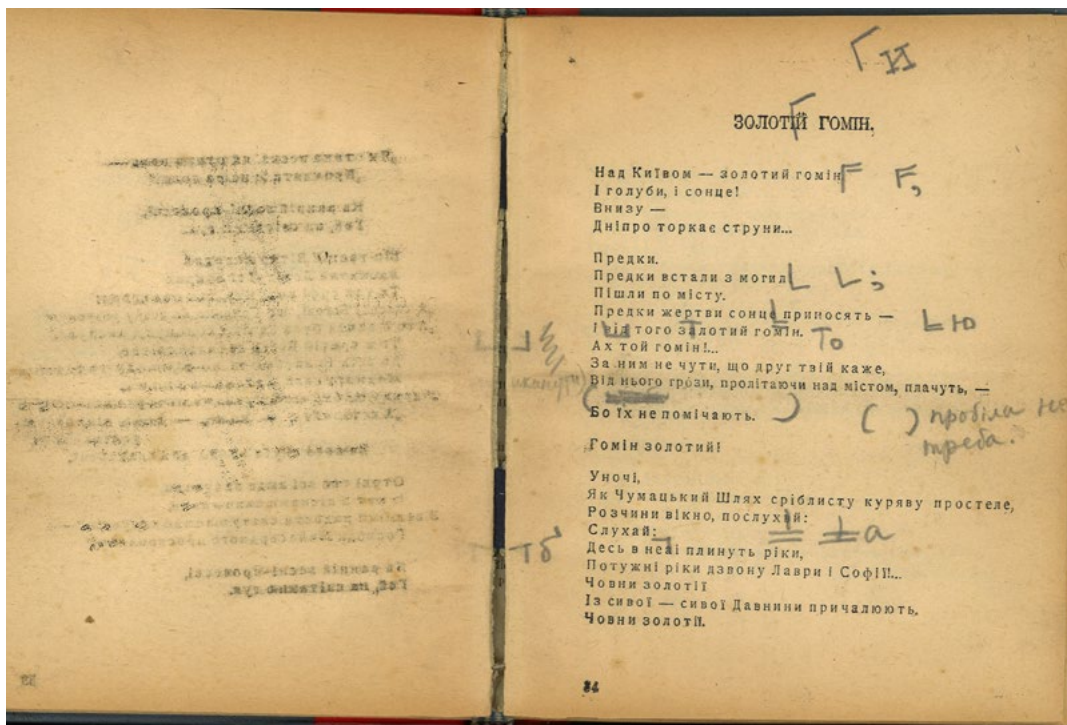
Late-year meetings addressed governance structures, establishing a two-tier meeting format balancing staff input with committee decision-making authority. Discussions also encompassed LCSH cataloging innovation and implementation, donation processing procedures, and logistical coordination, including Stamford materials transport.

The November agenda also included introducing Nikolas Oktaba to the committee, examining diverse donations and continuing to think about library reorganization under the Library of Congress subject cataloging heading structure, led by committee members with Library of Congress expertise.

Achievements and Trajectories

Establishing new governance infrastructure, policy frameworks, and technological foundations positions the Shevchenko Scientific Society Library for sustained growth. Key accomplishments of 2025 included: formal acquisitions policy adoption, grant submission, member surveys, postcolonial cataloging reform investigation, TULA (Toronto Ukrainian Library Association) partnership exploration, and strategic personnel additions bridging heritage preservation and contemporary access imperatives. The committee will focus in 2026 on digital exhibition pilots and expanding partnerships and collaborations with other Ukrainian library institutions. The Shevchenko Scientific Society Library is now poised between tradition and innovation, with better openness to new technological possibilities, and, through the recent survey, new insights into evolving membership needs for the 2026 year.

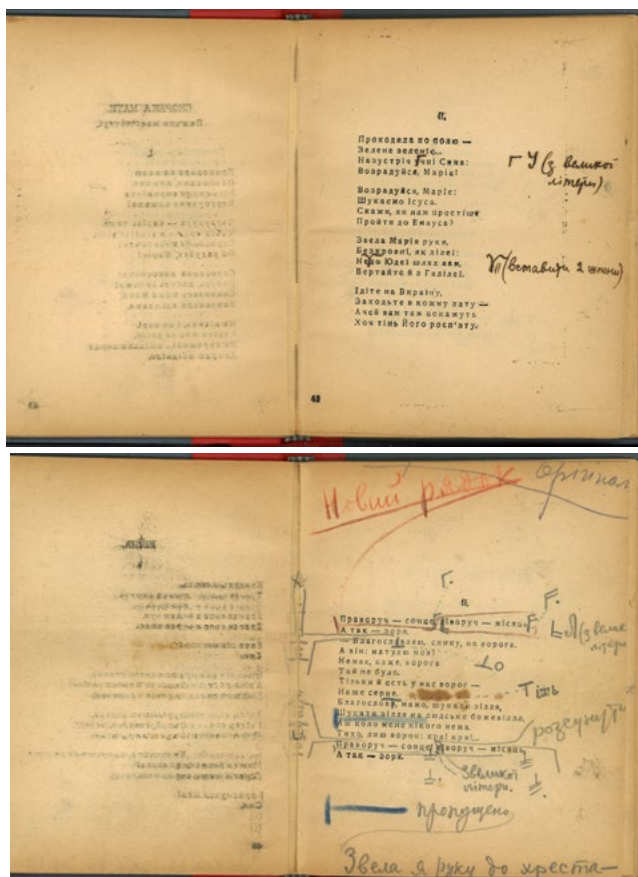
ПЕРША ЗБІРКА ПАВЛА ТИЧИНИ

В бібліотечних фондах НТШ-А зберігаються унікальні гранки збірки «Соняшні кларнети» (1918) Павла Тичини. Це друкарські відбитки з авторськими правками. У виданні зазначено друкарню «Друкарь Польський», за адресою Київ, Володимирська 34, тел. 41-00. Подано наклад 1000 примірників та рік видання - 1918. Гранкових сторінок з поправками Тичини налічується 48. Частину правок здійснено червоним та чорним чорнилом, а також олівцем.

Скажімо, у вірші «Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух» (с. 5) Тичина у першому рядку третьої строфи виправляє кому на двокрапку, а у першому рядку четвертої - прибирає зайві коми. Ці правки зроблено червоним чорнилом. На сторінці 34 поміщено поему «Золотий гомін». Тут поет уже править олівцем. Переважно розділові знаки і одруки, такі от - «неаі» на «небі». Для дослідників української поезії 20 століття і, зокрема, тичинознавців цей раритет може слугувати цікавим текстологічним джерелом, й зокрема, як приклад пильної уваги поета під час підготовки своїх творів до друку.

Ми достеменно не знаємо історії потрапляння цього скарбу до книгозбірні НТШ-А, однак з напису-присвяти можемо зробити висновок, що відбулося це через посередництво Стефанії Чижович, яка отримала його як дарунок у квітні 1943 року. Як це сталося і що було далі - поки що таємниця, яка чекає нових дослідників.

BEHIND THE SCENES AT THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY ARCHIVES

Anastasiia Denysenko

Ukrainian Language Archivist

Some of you may have already interacted with me in the past as the Shevchenko Scientific Society's archives and administrative assistant, but if you have not, I would like to take this opportunity to introduce myself. I am currently working as a Ukrainian Language Archivist, and I am pursuing a Master's in Library Science with an Advanced Certificate in Archives at Queens College, CUNY, as well as the Digital Archives Specialist Certificate and the Arrangement & Description Certificate from the Society of American Archivists; I hold a BA in Art History from Columbia University. My previous experiences include contributing to a cultural heritage repatriation project and working at the PinchukArtCentre in Kyiv and the Cathedral of St. John the Divine in New York.

In my first article for the Bulletin, I want to continue the tradition established by our current Archives Consultant, Michael Andrec, and provide snippets of the day-to-day work at the Shevchenko Scientific Society archives.

Metadata

Archival description is an inherently iterative process. Throughout the past years, the Society's archives has worked towards migrating and consolidating legacy descriptions, as well as generating new metadata within the minimal description project. Both of these directions of work are important for compliance with Describing Archives: A Content Standard (DACS), as they directly satisfy the fundamental principle that "each collection within a repository must have an archival description." Another important aspect to emphasize is that both of these processes were collaborative and involved the work not only of past community archivists and librarians at the Society, but also of multiple interns and volunteers.

Legacy finding aids are in text-based file formats, and are either hierarchical multi-level archival descriptions or flat container lists. These descriptions can be bulk imported into the ArchivesSpace collection

Oleksander Fylypovych papers
<ul style="list-style-type: none"> Correspondence, 1957-1975 <ul style="list-style-type: none"> Incoming, 1957-1961 Outgoing, 1957-1975 <ul style="list-style-type: none"> Kostluk, Hryhorii, 1970 Literaturna Ukraina, 1975 Vil'na Ukraina, 1957 Unidentified, 1970 Writings, 1955-1971 and undated <ul style="list-style-type: none"> Articles, 1955-1971 and undated Notebook and Notes, 1958-1960 and undated Poems, 1964-1965 Translations, undated Subject Files, 1925-1972 and undated Photographs Works by others

Archival Objects (series, sub-series, and file) for the Oleksander Fylypovych papers.

management system in the form of Archival Objects (image 1). An archival Object, in this context, is a component of a collection description at some level of aggregation, such as series, sub-series, or file. ArchivesSpace bulk import of archival objects is done via Excel or CSV files, therefore, the legacy descriptions (generally in the form of unstructured Word or PDF files) first had to be converted into structured data. This was the most time-consuming part of the project and involved managing databases with more than 6,250 rows of data. The undelimited text had to be checked, converted to structured data, and translated (as a large portion of legacy descriptions was written in Ukrainian). Out of approximately 200 resources, we have already imported archival objects for around 100 collections. Other metadata improvements included adding the names of creator(s) to 60 percent of our collections, which identify the corporate bodies, persons, and families associated with the creation, assembly, accumulation, and/or maintenance and use of the materials. We imported standardized forms of names from the Library of Congress Authorities. Since those name authorities also provide alternative spellings in both Latin and Cyrillic alphabets, this significantly

Undated photograph from institutional records without inscriptions. Ivan Kedryn-Rudnytsky, Mykola Zajtsev, Vasyl Stetsiuk, Vasyl Lev, and Roman Smal-Stotsky can be identified based on other photographic evidence.

enhanced accessibility of our user interface as it added an option to search for creator names in Ukrainian. The remaining 40 percent of our collections have creators that do not have authority records in the Library of Congress Name Authority File and will have to be sourced from a different standardized vocabulary.

As we are moving towards the closing stages of having DACS-compliant collection-level descriptions in ArchivesSpace, we can start planning to move to multi-level hierarchical descriptions or to include additional “added value” DACS elements.

Institutional records

Previous issues of the Bulletin noted that we began processing the large volume of internal institutional records of the Society. This year, we completed the inventory of our institutional records holdings, which total 140 linear feet. The inventory was completed in Grist, an open-source hybrid spreadsheet/database tool software. This inventory can already be used by staff for internal reference requests. The next steps would be to implement records retention schedules,

reappraise current institutional records holdings, conduct collection assessments, and create processing plans for collections with historical value to make them available for researchers. We plan to create a separate repository in ArchivesSpace for institutional records management to increase accessibility and retrievability of institutional information. As pointed out in previous

Image 2.2. Photograph from institutional records. Inscription reads: “At the NTSh house on the [West] 13th Street, Lecture by Lesia Khraplyva (?). Foto [sic] by J.P. Starostiak. June 4, 1960.”

Photograph from the institute's records. 100th Anniversary of the Shevchenko Scientific Society, November 23-25, 1973, at the Ukrainian Institute of America in New York.

issues of the Bulletin, migrating physical location data for the main collections has been a challenge since ArchivesSpace provides no ready-made mechanisms to import container and location information or to automatically link that information to collection descriptions. We plan to use the new institutional records repository as a sandbox to test location and container data migration strategies.

Digital collections

Digital transfer project

Anne R. Kenney & Nancy Y. McGovern (2003) delineated five sequential organizational stages of digital preservation: acknowledge, act, consolidate, institutionalize, and externalize. According to this framework, Shevchenko Scientific Society is currently at the second stage, as we already have an institutional understanding that digital preservation is a local concern

and have initiated digital preservation projects. One of the latter has been the digital transfer of institutional records from floppy disks and optical media such as DVDs and non-audio CDs. Even though some types of optical discs have been marketed as “archival”, it is important to note that they are not suitable for long-term preservation due to inevitable media deterioration and other risk factors. Preservation of digital files is directly proportional to access, as the more the files are used, the more likely they will be preserved in the future. Since most current laptops and computers are designed without CD/DVD and floppy drives, extraction/digital transfer of data from those media was necessary to make the information on them available.

What is the difference between the simple copying of files and the digital transfer process we have implemented for institutional records previously stored on floppy disks and optical media? Naively copying files is risky. It can lead to loss of data, inadvertent changes in file system metadata, and incomplete or erroneous transfers. In contrast, digital preservation aims to

maintain long-term four essential characteristics of digital files: authenticity, reliability, integrity, and usability (ISO 15489-1:2016 Information and documentation — Records management). Even though the digital preservation community is relatively young, it has established a number of important standards that have been guiding digital preservation work in the past decades. From an organizational perspective, there is the Trusted Digital Repositories (TDR) standard, while from the conceptual and technological point of view, there is the Open Archival Information System (OAIS) reference model. The latter is not only a common language of digital preservation and a basis for inter-institutional collaboration, but also a “useful framework for thinking about the salient features of a generalized process of digital preservation, with the detail of implementation choices and context abstracted away” (Lavoie, Brian. 2014. The Open Archival Information System Reference Model: Introductory Guide, 2nd Edition. DPC Technology Watch Series). Since OAIS is a reference model, it is purposefully designed to be flexible and open to various implementations suitable for particular institutional contexts.

Michael Andrec, the Shevchenko Scientific Society's Archives Consultant, has designed workflows and written a Digital Media Transfer Manual inspired by the “Optical Disk File Transfer Manual” of the Digital Preservation Unit of the Department of Preservation and Conservation at the University of Michigan Library, authored by K. Carucci et al. The workflow for digital transfer is based on the OAIS reference model and revolves around managing three types of information packages: the Submission Information Package (SIP), the Archival Information Package (AIP), and the Dissemination Information Package (DIP). An information package consists of the digital content object and its associated metadata that support long-term preservation and access. Ingest of the digital objects includes adding a barcode, photographing the media, recording the collection name, unique ID, transcribed title, short title, filesystem name, type of media, and format. Next, we image the media using the ddrescue utility, a data recovery tool that prioritizes rescuing good parts of data first in case of read errors and that can recover information from corrupted drives and scratched disks, which otherwise might be inaccessible. Then we verify that there are no gross errors in the image and run a virus check. Afterwards, we extract files and create technical metadata using the Linux command-line utilities Brunnhilde and Siegfried, which are widely used for archival digital preservation. The last stage of the process includes creating access packages (DIP) and archival packages (AIP). The former includes only the content files with their associated metadata and is used for providing access to the institutional records.

The latter are not meant to be used by researchers, but rather contain necessary preservation metadata needed for long-term preservation and storage.

Omeka

In addition to born-digital institutional records, the Society archives has accumulated a large amount of digital products generated by on-demand digitization of our collections. Michael Andrec has been working on setting up the Omeka S web-publishing platform for the Shevchenko Scientific Society to display those digitized collections and provide maximum access for our users. Please stay tuned for updates on this ongoing project.

CDs, DVDs, and 3.5-inch floppy disks with institutional records

As we move further towards the stages of consolidating, institutionalizing, and externalizing digital preservation, we will be concurrently considering long-term approaches to building sustainable digital infrastructure. As it is costly for small community archives like the Shevchenko Scientific Society to maintain a digital repository of their own, this raises the possibility for inter-institutional collaboration and starting conversations about the pooling of resources among different Ukrainian community organizations.

ВІТАЄМО З НАГОРОДАМИ

Борис Гудзяк

Орден “За заслуги” I ступеня

Андрій Даниленко

Міжнародна премія імені Івана Франка 2025 року

Virko Baley

The American Prize Ernst Bacon Memorial Award for
the Performance of American Music, 2024

Emily Channell-Justice

Certificate of Recognition, Global Coalition of Ukrainian Studies (2025)

Vitaly Chernetsky

Kansas Board of Regents (KBOR) Faculty of the Year Award
Certificate of Recognition, Global Coalition of Ukrainian Studies (2025)

Oleh Kotsyuba

Certificate of Recognition, Global Coalition of Ukrainian Studies (2025)

Serhii Plokhyy

Certificate of Recognition, Global Coalition of Ukrainian Studies (2025)

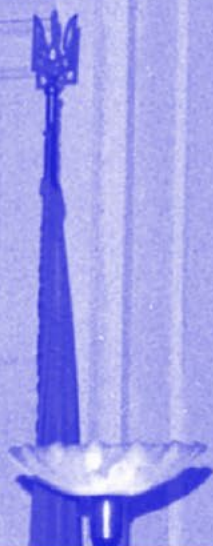
Dariya Tsymbalyuk

Certificate of Recognition, Global Coalition of Ukrainian Studies (2025)

Sophia Wilson

Certificate of Recognition, Global Coalition of Ukrainian Studies (2025)

засноване 1873

НАУКОВЕ
ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКА

SHEVCHENKO
SCIENTIFIC
SOCIETY

founded in 1873

БЮЛЕТЕНЬ

число 60

червень - грудень 2025

Редакційна колегія

Наталія Шпильова-Саїд (голова), Василь Махно,
Віталій Чернецький, Анна Чукур

Графічний дизайн

Антон Варга

Обкладинка всередині: 100th Anniversary of the Shevchenko Scientific Society, November 23-25, 1973, at the Ukrainian Institute of America in New York.

Усі права застережено. Відповідальність за достовірність поданої інформації, цитат, транслітерації власних і загальних назв несуть автори дописів. У передруках посилання на "Бюлетень" обов'язкове.

© Shevchenko Scientific Society, Inc.

Shevchenko Scientific Society
63 Fourth Avenue
New York, NY 10003-5200

Phone: (212) 254-5130
email: info@shevchenko.org
www.shevchenko.org

Іван Драч, Юрій Тарнавський і Дмитро Павличко, Вайт-Плейнс, осінь 1966 р.